МАНАЙ СОНИНЫ IV УЛИРЛЫН ЗАХИАЛГА ЭХЭЛЛЭЭ

MMINFO.

18 дахь жилдээ

МОНГОЛЫН МЭДЭЭ

Хүн ам 3,102.681... УСХ-ны өчигдрийн мэдээгээр

2016.09.01. Пүрэв. №154 (4524) ӨДӨР ТУТМЫН АНХНЫ ЧӨЛӨӨТ ХЭВЛЭЛ Худалдах үнэ 500 төг

ЧУХАЛ СЭДЭВ

УЛС ТӨР

ЭРХ БАРИГЧИД ИРГЭДИЙНХЭЭ ЭСРЭГ КНОП ДАРСАН ГЭМЭЭ ЦАЙРУУЛАХ НЬ

II нүүрт

ОНЦЛОХ ХУУДАС

V нүүрт

Гэрэл зургийг Г.АРГУУЖИН

М.БӨХБАТ: МӨР НЬ МУЛТРААД, ШӨРМӨС НЬ ХАНЗАРЧИХСАН БАЙХАД МАНАЙ БӨХ ТЭВЧЭЭР ГАРГАЖ, ЦАГАА ДУУСТАЛ БАРИЛДСАН

Дэлгэрэнгүй ярилцлагыг VI-VII нүүрнээс

ҮЗЭЛ БОДОЛ

МОНГОЛЫН 50 САЯ МАЛ “ХААН”-Ы БУС “BANK OF CHINA”-ГИЙН ӨМЧ БОЛОХОД ОЙРХОН БОЛСОН УУ

Ч.ЧУЛУУН

Эдийн засгийн хурдацтай өсөлт, өрсөлдөөнт зах зээлд олон улсын банк зайлшгүй хэрэгтэй хэмээдэг л юм билээ. Бидний тухайд, ялангуяа манай банкны салбар зарим талаар дэлхийг дагаж намирах цаг болоогүй мэт санагдах юм. Монгол Улсын эдийн засгийн чадавхи сул, зах зээлийн хүрээ нь хумигдмал, жижигхэн. Ийм орон зай бүхий нөхцөлд дэлхийн мөнгийг хамдаг банкийг алга дэлгэн хүлээн авсан нь зөв шийдвэр, гарц мөн эсэх нь эргэлзээтэй. Улаанбаатар хотноо үүдээ нээсэн гэх “Bank of China” ямар төвшинд үйл ажиллагаагаа явуулж байгаа нь иргэдэд одоогоор тодорхой бус байгаа. Бизнесийн цомхон хүрээг хамарч, тэдэнд маш бага хүүтэй зээлийг олгож ивээн тэтгэдэг гэх мэдээллээс өөр мэдээлэл алга. Үйл ажиллагааных нь чиг хандлага салбарын хэмжээнээс хэтрэхгүй гэгдэж байгаа ч Монгол Улсыг төдийгүй дэлхийн эдийн засагт нөлөөтэй Оюутолгойн мөнгөний урсгал, санхүүгийн эрх мэдэл дээр “Bank of China” нууцаар хэдийнэ эзэн суусан. Ганц манай улсад ч бус хойд Солонгосоос бусад бүр оронд төлөөлөгчийн газар эсвэл салбараа нээсэн байдаг.

Үргэлжлэл нь III нүүрт

Улаанбаатарт: ӨНӨӨДӨР

Дугаарын 60 мөр

Оюутны “халамжийг” хассан нь зөв, харин одоо...

Ж.ОТГОНМЯГМАР

Оюутнуудад 70 мянган төгрөгийн тэтгэлэг олгох асуудал нь Ерөнхийлөгч Ц.Элбэгдоржийн сонгуулийн шоу байсан. Үнэндээ оюутан бүрт энэ тэтгэлгийг олгох нь төсөвт маш их дарамт учруулдаг байсан нь дамжиггүй. Тэгвэл оюутнуудын саналыг авах гэсэн арга хэмээн үргэлж шүүмжлэл дагуулдаг байсан оюутны тэтгэлгийг “Мэргэжлийн” гэх тодотголтой Ж.Эрдэнбатын Засгийн газар зогсоохоор болоод байгаа гэсэн сайхан мэдээ дуулдсан. Түүнчлэн нийтийн тээврийн хэрэгслээр хичээлдээ ирж, буцахдаа зайлшгүй зорчих оюутны зорчих төлбөрийн хэмжээг 50 хувийг нь төр хариуцаж, бусад хэсгийг тухайн оюутан өөрөө хариуцдаг болох нь. Төсөв хүндрэлтэй байхад оюутнуудын дэмий сэлгүүцэх зардал, шоудах мөнгийг төр хариуцах албагүй гэх хүн олон байна.

Үргэлжлэл нь III нүүрт

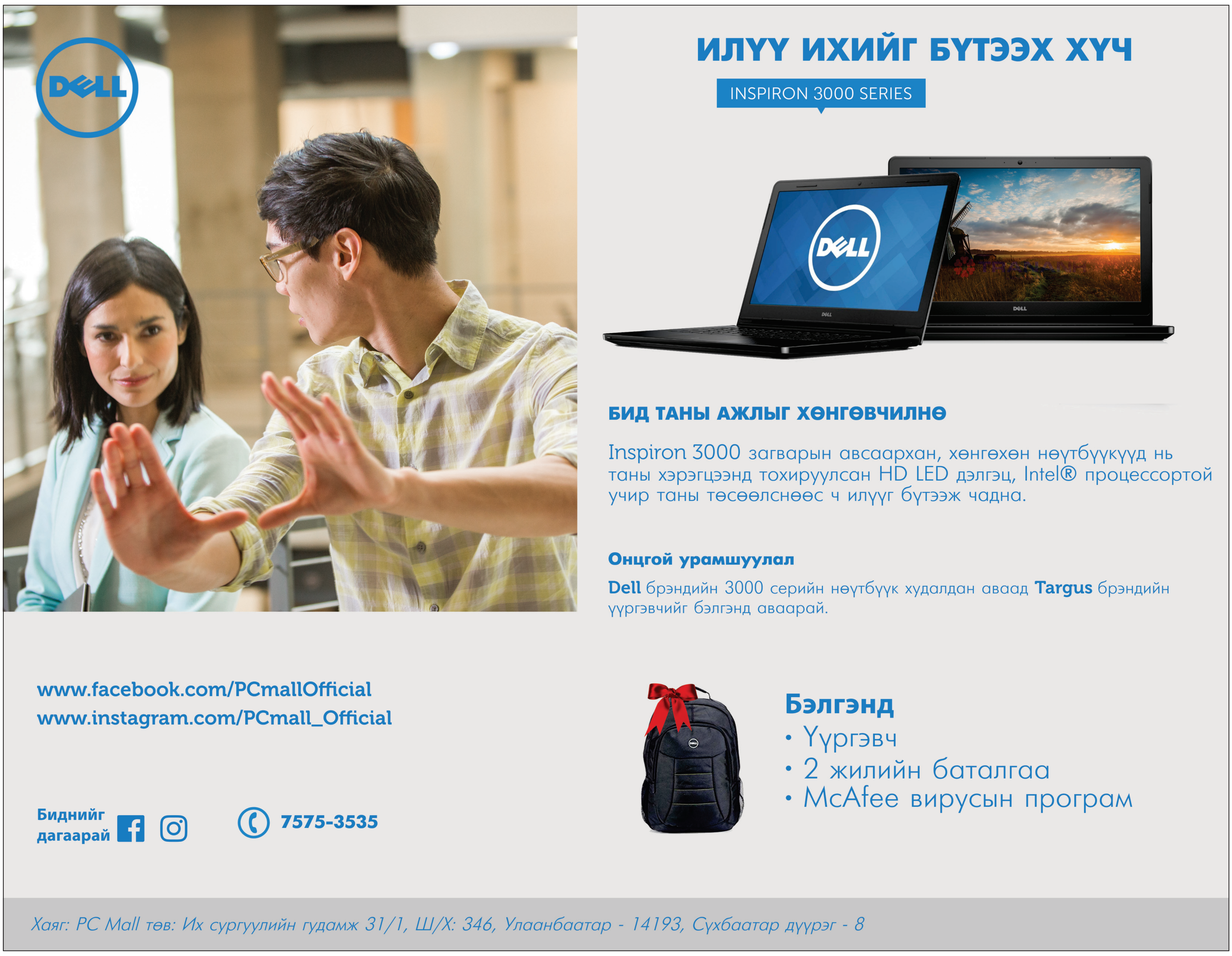

	ХААН банк					**Худалдаа хөгжлийн банк**				
	Авах	Зарах		Авах	Зарах		Авах	Зарах		Авах	Зарах
АМ.ДОЛЛАР	2200.00	2233.00	ФУНТ	2798.00	2935.00	АМ.ДОЛЛАР	2200.00	2233.00	ФУНТ	2825.00	2947.00
ЕВРО	2397.00	2497.00	РУБЛЬ	31.30	36.20	ЕВРО	2406.00	2512.00	РУБЛЬ	32.46	35.84
ИЕН	20.84	21.74	ЮАНЬ	324.00	333.30	ИЕН	20.90	21.89	ЮАНЬ	324.00	334.40

Өчигдрийн 19.00 цагийн байдлаар

E-mail: mongoliin_medee@yahoo.com Утас: 976-70113551 Факс: 976-70113551

УЛС ТӨР

ОНЦЛОХ СЭДЭВ

ЭРХ БАРИГЧИД ИРГЭДИЙНХЭЭ ЭСРЭГ КНОП ДАРСАН ГЭМЭЭ ЦАЙРУУЛАХ НЬ

Ж.ОТГОН

Гэрэл зургийг Г.АРГУУЖИН

УИХ-ын чуулганы хуралдаанаар Засгийн газрын өргөнмэдүүлсэнЭрүүгийнхэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хууль, Хууль сахиулах ажиллагааны тухай хууль, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хууль, Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хууль зэрэг таван хуулийг буцаах тухай асуудлыг хэлэлцэж, баталсан юм. Өөрөөр хэлбэл, нийгэмд хамгийн их хүлээлт үүсгээд байсан Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хуулийн төсөл Эрүүгийн хуультай хамтдаа бүдэрчихсэн юм. Хэдхэн хоногийн өмнө л гэхэд нөхөр нь эхнэрээ бүхэл бүтэн хоёр цаг гаруй зодсоор байгаад амийг нь хөнөөсөн балмад хэрэг гарсан.Тухайн өдөр бүсгүйг хоёр цагийн турш зодуулж орилж, тусламж хүсч байхад “Эр эмийн хооронд илжиг бүү жороол” хэмээгээд хэн ч орж туслаагүй байгаа юм. Тэгвэл яг энэ мэт далд бугшсан бузар хэргүүдэд цэг тавих хуулийг МАН-ын Засгийн газар буцаасан нь олон хүний эгдүүцлийг хүргэж байна. Уг нь Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хуульд шинэчлэлийг хийснээр гэр бүлийн хүчирхийлэл анх удаа гэмт хэрэгт тооцогдох эрхзүйн орчин үүсч байсан юм. Хүчирхийлэл үйлдсэн хүн хохирогчид дөхөж очихыг тодорхой хугацаагаар хориглох, зан үйлд нөлөөлөх албан сургалтад хамруулах зэрэг хорихоос өөр төрлийн ял, албадлагын арга хэмжээг хүлээлгэх, хүүхдэд үйлдсэн хүчирхийллийг бүх хүн мэдээлэх үүрэгтэй байхаар тусгаж өгсөн. Хохирогчийг хамгаалах зорилгоор долоон төрлийн үйлчилгээг албан ёсоор хуульд тусгаж өгсөн бөгөөд хохирогчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг шүүхийн шатанд хамгаалах үүргийг прокурор гүйцэтгэнэ гэх зэрэг олондавуутaлтайбайсанабилээ. Тэгвэл МАН-ынхан олон хүний хувь заяагаар улс төр хийж байгаагаа ухаарсан уу, юутай ч Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хуулийг яаралтай өргөн барихаар болсон талаараа өчигдөр мэдээлэл хийлээ. Энэ удаагийн хэвлэлийн хуралд Хууль зүй дотоод хэргийн сайд С.Бямбацогт, Хууль зүйн байнгын хорооны дарга Ш.Раднаасэд, ХЭҮК-ын дарга Ж.Бямбадорж нар оролцсон юм. Хурлын эхэнд Хууль зүйн байнгын хорооны дарга Ш.Раднаасэд “Эрүүгийн хууль, Зөрчлийн хуулийг дагаж гарч байгаа таван хуулийг өнгөрсөн парламентаар баталсан гэж байгаа ч хүчин төгөлдөр болоогүй байсан. Хүчин төгөлдөр болгоогүй тул хуулиудыг хэрэгжүүлэх бэлтгэлийгхуулийнбайгууллага хангаагүй байгаа юм. Иймд хуулийн байгууллагын өөрсдийн саналыг үндэслэж шийдсэн. Дээрх таван хуулийг буцаасантай холбоотой Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хуулиас татгалзаж байгаа юм байна гэсэн буруу ойлголт төрүүлээд байна. Гэтэл бид уг хуулийг хэрэглэхээс татгалзаагүй. Харин ч ээлжит бус чуулганаар оруулж ирээд хэлэлцэх төлөвлөгөөтэй байна” гэлээ. Харин Хууль зүй дотоод хэргийн сайд С.Бямбацогт “Өчигдөр УИХ-аас таван хуулийн хэрэгжих хугацааг хойшлуулах шийдвэр гаргасан. Үүний нэг нь Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хууль байсан. 2004 онд Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хууль батлагдсан. Энэ хууль 12 жилийн хугацаанд хэрэгжиж байгаа. Хэрэгжих явцад хуулийг сайжруулах шаардлага гарсан тул Ерөнхийлөгч санаачилж УИХ-д өргөн бариад, хэлэлцээд үндсэндээ батлаад явж байсан юм. Харамсалтай нь хууль санаачлагч руу буцахаар болсон тул Ерөнхийлөгчийн Тамгын газрын дарга болон хууль санаачлагчийн төлөөлөлтэй уулзсан. 2010-2016 оны байдлаар 5100 хүн гэр бүлийн хүчирхийлэлд өртөж гэмтэл бэртэл авсан байдаг. Мөн энэ хугацаанд 95 хүн нас барсан байдаг юм байна. 2016 оны эхний хагас жилийн байдлаар гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй холбоотой 764 хэрэг бүртгэгдсэн. Энэ нь өнгөрсөн онтой харьцуулахад 178-аар нэмэгдсэн байгаа юм. Өөрөөр хэлбэл, гэр бүлийн хүчирхийллийн гэмт хэрэг, зөрчил нэмэгдэж байна. Иймд хүчирхийллийг зохицуулдаг сул зохицуулалтыг чангатгах шаардлага байна. Хууль санаачлагч нь Засгийн газар байхаар Ерөнхийлөгчийн тамгын газрынхантай санал солилцоод байж байна. Өнөөдөр /өчигдөр/ Засгийн газрын хурлаар энэ хуулийг хэрхэн яаралтай батлуулах талаар танилцуулга хийнэ. Ингээд үүрэг чиглэл гарах юм бол ойрын үед УИХ-д өргөн барьж, батлуулах тал дээр анхаарна. Хэрэв амжвал ээлжит бус чуулганаар хэлэлцэж батална. Амжихгүй бол дараагийн чуулганаар оруулж хэлэлцээд яаралтай хэрэгжүүлэх талаас нь ажиллах болно гэлээ. ХЭҮК-ын дарга Ж.Бямбадорж хэвлэлийн хуралд оролцож буй шалтгаанаа “Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэйтэмцэххуулийг хэрэгжүүлэхийн тулд одоо мөрдөгдөж байгаа Эрүүгийн хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулахаар ярилцаж байгаа юм байна. Иймд энэ асуудлыг олон түмэнд хүргэх зорилгоор өнөөдрийн хэвлэлийн хурлыг хийж байна. Миний хувьд хууль тогтоогчдын эрх мэдэл, УИХ-ын эрх мэдэлд халдах эрх байхгүй. Гэхдээ асуудлыг яаралтай шийдэх боломж байна уу гэдэг талаас нь ажиллаж байна” хэмээн тайлбарлаж байлаа. Тиймээс Ардчилсан намынхан төр барьж байх өнгөрсөн дөрвөн жилийн хугацаандаа Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хуулийг шинэчилж, УИХ-аар батлан гаргасан нь хууль, эрх зүйн орчинд хийсэн томоохон шинэчлэлийн нэг гэдэж буй хууль өнөөдлрөөс хэрэгжиж эхлэхгүйньойлгомжтойболсон. Харин одоо эрх баригчдын иргэдийнхээ эсрэг кноп дарсан гэмээ ухаарч Засгийн газар нь уг хуулийг санаачилж, ойрын хугацаанд батлах бололтой. Өдөр бүр хэн нэгний гарын шүүс болж буй иргэдэд тухайн хууль АН-ын байна уу, МАН-ын байна уу ямар ч падгүй. Хамгаалуулах хууль эрх зүйн орчин л яаралтай хэрэгтэй байна.

MMINFO.

МОНГОЛЫН МЭДЭЭ

18 дахь жилдээ

Ерөнхий эрхлэгч: С.ГАНТОГОО

Орлогч эрхлэгч Ч.ЧУЛУУНЦЭЦЭГ 99189158

Хариуцлагатай нарийн бичгийн дарга: Э.ЭНХЦЭЦЭГ 88873012

Ахлах редактор: Б.ӨНӨРТОГТОХ 88006842

Шуурхай мэдээлэл, эрэн сурвалжлах алба Н.ПУНЦАГБОЛД 88096454

Улс төр, гадаад мэдээлэл, эдийн засгийн алба: Б.ӨНӨРТОГТОХ 88006842

Гэрэл зургийн алба: Г.АРГУУЖИН 96017873

Компьютерийн алба: Б.ГАНЗОРИГ 99998796

Маркетинг, зар сурталчилгааны алба: Н.АЛТАНЦЭЦЭГ 99173710

Захиалга, борлуулалтын алба: М.ДАВААДУЛАМ 99042510

Э.САЙНЗАЯА 99197866

Дугаарыг эрхэлсэн Э.ЭНХЦЭЦЭГ

Улсын бүртгэлийн дугаар: 907300528
Индекс: 100757

Редакцийн хаяг:
Улаанбаатар хот. Сүхбаатар дүүрэг. Чөлөөт хэвлэл сан /Хэвлэлийн хүрээлэн/. 2 давхар. 209, 211 тоот

Харилцах утас, факс: 976-70113551

“Монголын мэдээ” сонины редакцид эхийг бэлтгэж, “Чөлөөт хэвлэл сан”-ийн хэвлэх үйлдвэрт хэвлэв.

МЭДЭЭЛЭЛ

“МИАТ” Майкрософтын бүтээгдэхүүнийг ашиглах эрхтэй боллоо

Монгол Улсын үндэсний агаарын тээвэрлэгч МИАТ ТӨХК Microsoft корпорацитай хамтын ажиллагааны гэрээ байгуулсан байна. Ингэснээр Microsoft корпорацийн програм хангамж болон онлайн үйлчилгээг хязгааргүй хугацаанд үнийн болон хэрэглээний уян хатан нөхцөлтэйгээр ашиглах албан ёсны эрхтэй боллоо гэсэн үг юм. Монгол Улс зохиогчийн эрхийг хамгаалах Мадридын конвенцид нэгдсэн ч мэдээллийн технологийн салбарт оюуны өмчийг дээдлэх албан ёсны лицензтэй программ ашиглах, аюулгүй байдлаа хангахад дийлэнх аж ахуйн нэгжүүд хойрго ханддаг хэвээр байна. Энэ нь Монголын бизнес эрхлэгчдийн санхүүгийн чадвар болоод программ худалдаж авах түүний үйлчилгээнд илүү зардал гаргах сонирхолгүй байдагтай холбоотой ч энэ байдал хөгжиж буй орнуудад тийм ч удаан үргэлжлэхгүй гэж Майкрософт компанийн Ази хариуцсан захирал үзэж байна. Нэг талаас харахад иймбайгаа ч Монгол орны хувьд мэдээллийн технологийн дэд бүтэц нь маш ирээдүйтэй салбар бөгөөд энэ ч утгаараа лицензтэй программ хангамжийг худалдан авч эрх зүйн таатай орчинд ажиллах сонирхолтой компаниудын тоо нэмэгдэж байгаа нь сайшаалтай хэмээн онцолсон байна. Өмнө нь “Sumitomo Mitsui”, “Skytel”, “G-Mobile” болон “Shangri La”зэрэг байгууллагууд “MPSA” буюу Microsoft корпорацийн бүтээгдэхүүн үйлчилгээний цогц гэрээ-лицензжүүлэлтийн хөтөлбөрт хамрагдсан бөгөөд МИАТ ТӨХК-ийн хувьд MPSA гэрээ байгуулсан Монгол улсын хамгийн том компани болж байгаагаараа онцлог юм.

ЗАСГИЙН ГАЗАР

ХЭД ХЭДЭН АЛБАН ТУШААЛД ТОМИЛГОО ХИЙЛЭЭ

Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хуулийг буцаахаар шийдвэрлээд байгаа. Тиймээс Засгийн газар төсөл санаачлагчтай нь зөвшилцсөний үндсэн дээр Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хуулийн төслийн шинэчилсэн найруулгыг дахин боловсруулж, төслийг Засгийн газрын дараагийн хуралдаанаар хэлэлцүүлэхийг Хууль зүй, дотоод хэргийн сайдад даалгаж УИХ-д яаралтай өргөн барихаар болжээ.

Зохиомол шалгалт бий эсэхийг судална

Төрийн захиргааны болон хууль хяналтын зарим байгууллагаас гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулагчид, аж ахуй эрхлэгчдэд дарамт учруулах, хүнд суртал гаргах, үндэслэлгүйгээр мөрдөн шалгах болсон. Энэ нь тэдний итгэлийг бууруулж, Монгол руу чиглэх хөрөнгө оруулалтад сөрөг нөлөө үзүүлэх хандлага ажиглагдаж байна. Мөн гадаадын зарим хөрөнгө оруулагчийг Монгол Улсаас гадагш зорчихыг хориглосон нь гадаад зах зээлд улсын нэр хүндийг унагах, гадаадын хөрөнгө оруулагчид хөрөнгөө татах, олон улсын шүүхэд хандах нөхцөлийг бүрдүүлж байгаа юм. Энэ талаар Хууль зүй, дотоод хэргийн яаманд олон гомдол, өргөдөл ирж байгаа тул уг асуудлыг судлах, санал дүгнэлт гаргах үүрэг бүхий Ажлын хэсгийг Ерөнхий сайдын захирамжаар байгууллаа. Хууль зүй, дотоод хэргийн сайдын ахлах уг Ажлын хэсэг санал, дүгнэлтээ аравдугаар сарын 01-ний дотор Засгийн газарт танилцуулах юм байна.

Гадаадын 300 гаруй төлөөлөгч Улаанбаатарт чуулна

Торгоны замын аялал жуулчлалын олон улсын анхдугаар бага хурал Улаанбаатар хотноо ирэх аравдугаар сарын 13-15-ны өдрүүдэд болно. Гадаадын 300 гаруй төлөөлөгч оролцох бага хурлыг зохион байгуулахад шаардагдах 168, 775, 000 төгрөгийг Засгийн газрын нөөц сангаас гаргахаар шийдвэрлэсэн байна.

Зарим томилгоог хийлээ

-Өөрийнх нь хүсэлтийн дагуу Ш.Лхачинжавыг Хил хамгаалах ерөнхий газрын даргын үүрэгт ажлаас чөлөөлж, хошууч генерал Ц.Сэргэлэнг ХХЕГ-ын даргаар томилов.

-Б.Батхишигийг Гаалийн ерөнхий газрын дэд даргаар томиллоо.

-Г.Нямдаваач ИНЕГ-ын даргын үүргийг түр орлон гүйцэтгэгчээс чөлөөлж, Л.Бямбасүрэнг ИНЕГ-ын даргын түр орлон гүйцэтгэгчээр томилов.

-Мөн өөр ажилд шилжих болсонтой холбогдуулан Х.Ганцогтыг Сангийн яамны Төрийн нарийн бичгийн даргын үүрэгт ажлаас нь чөлөөлөв.

Дугаарын 60 мөр

Оюутны “халамжийг” хассан нь зөв, харин одоо...

Үргэлжлэл.
Түрүүч нь I нүүрт

Ингэж хэлүүлэх болсон шалтгаан нь оюутны тэтгэлэг дансанд нь орсон өдөр баар цэнгээний газар хөл тавих зайгүй оюутнуудаар дүүрдэгтэй шууд холбоотой. Мэдээж бүх оюутан тэтгэлгээрээ шоудаг гэсэн үг биш. Тэтгэлгээ цуглуулаад төлбөртөө нэмэрлэдэг, хичээлийн хэрэглэлээ авдаг оюутан олон бий. Гэхдээ нэг үхрийн эвэр доргивол мянган үхрийн эвэр гэдэг шиг зарим нэг ухамсар муутай “оюунтан”-гуудаас болж үндэсний тэтгэлэг хараар будагдаж ирсэн. “Бүр боловсролын салбар энэ байдлаар цааш явбал Монгол орныг хөгжүүлэх бус, харин харанхуй ангал руу татаж унагах нь байна. Төр нь хүүхэд, залууст эрдэм сургах бус, харин тэтгэлэг гэх бэлэн хоолыг тараадаг халамжийн газар болж хувирлаа. Одоо үүнийг дагаад монгол залуус бэлэн хоол хүлээн хэвтэх мал амьтны уураг тархитай хүн сүрэг болон хувирч байна. Ийм хүмүүс манай ирээдүй болно гэж үү” хэмээн халаглаж байсан цаг саяхан. Тэгвэл одоо энэхүү “халамжийг” хүссэн ч, эс хүссэн ч төр нь өгөх чадалгүй болж данс нь улайчихсан. Уг нь оюутнууд тэтгэлэг авахгүй, автобусанд ч мөнгөө төлөөд яваад, сураад болж л байсан. Одоо ч болох л учиртай.

Нэгэнт тэтгэлэг болоод автобусны хөнгөлөлтийг ийнхүү зогсоож, хасч байгаа юм чинь оюутнуудыг орлоготой болгох, цагийн ажил гаргах, нийтийн үйл хэрэгт зүтгүүлэх хэрэгтэй байна. Өөрөөр хэлбэл, үнэмлэхүй ялалт байгуулсан МАН-ын мөрийн хөтөлбөрт тусгагдсан “Орлоготой оюутан” хөтөлбөриийн хүрээнд суралцахын хажуугаар ажил хөдөлмөр эрхэлж, сургалтандаа дэм болох боломжтой гэдгийг амлаж байсан шүү дээ. Тиймээс суралцахын хажуугаар хийж болох хамгийн тохиромжтой ажлын байр, цагийн ажлыг бүр бодлогоор дэмжиж өгөх хэрэгтэй байна. Учир нь оюутан залуус сурч байх хугацаандаа давхар ажил хийх сонирхол ихтэй байдаг. Гэтэл хичээлийн цаг минутад нь таарсан цагийн ажил Монголын нөхцөлд тэр бүр олдоод байдаггүй. Энэ нь аж ахуйн нэгжүүд үндсэн ажилтан авч их мөнгө зарцуулахгүй цагийн ажлын системд шилжиж оюутан залуусыг ажлын байраар хангаж сураагүй, хэвшээгүйн хар гай. Тиймээс бодлогоор цагийн ажлын орчин нөхцлийг бий болгоод өгчихвөл оюутан залуус маань хийх ажилгүй байна гээд биеийн амрыг хараад, угжуулаад суухгүй л байлгүй. Түүнээс амьдралын хичээлд суралцаж байх үед нь буюу оюутан байхаас нь угжны хурга шиг тэжээгээд байвал юу сурах вэ. Угаасаа оюутан байхдаа л ургац хураалт, намрын ажил, аль л хөгжил өрнөж буй газарт очиж ажиллан, ажлын амтыг мэдэрч, анхны хайртай учирдаг гээд л ах эгч нар ярьдаг байсан шүү дээ. Тиймээс ч одоогийн оюутнуудыг тэжээгээд байлгүй ургац хураалтад явуулсан ч болж байна. Хоосон дипломын гол, хий дэмий сэлгүүцсэн “дипломтой зөөгч” нарыг бэлтгэхийн оронд ажлын арга ухаанд сургаж, хөдөлмөрийн амтыг мэдрүүлэх ажлыг л хийлгэмээр байгаа юм. Тиймээс үүнийг л хамгийн ихээр “цэцэглүүлээд” өгөөч дарга нараа.

ҮЗЭЛ БОДОЛ

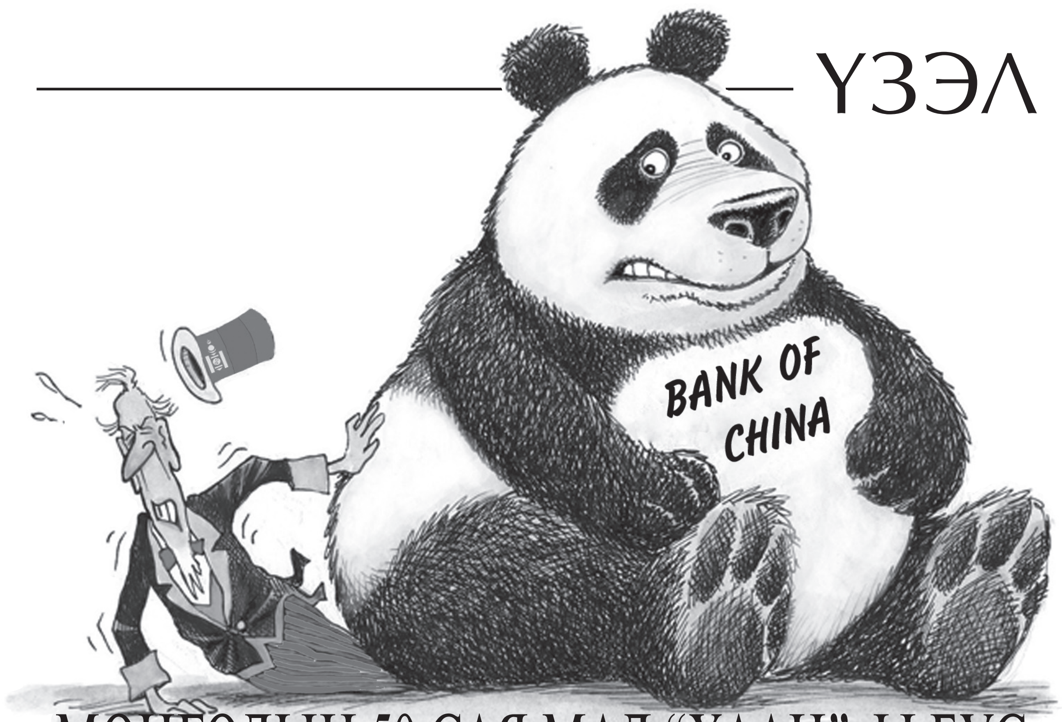

МОНГОЛЫН 50 САЯ МАЛ "ХААН"-Ы БУС "BANK OF CHINA"-ГИЙН ӨМЧ БОЛОХОД ОЙРХОН БОЛСОН УУ

Үргэлжлэл.
Түрүүч нь I нүүрт

Эдүгээ Улаанбаатарт тоонотоо босгоод авлаа. Энэ бол барьцаа улам лавшруулах гэсэн их гүрний бодлого. Салбараа нээлээ, бага хүүтэй зээлээ олгоод эхэлсэн нь чухамдаа ердийн хөрөнгө оруулалт биш нь ойлгомжтой. Тус банкны дэлхийн 31 оронд төлөөлөгчийн газар, салбараа нээсний зорилго, түүх нь иймюм. Тодруулбал, Хятад улс хаана хөрөнгө оруулалт хийнэ тэндээ төлөөлөгчийн газраа нээж, олсон ашгийг нь Бээжин рүү татсаар ирсэн гэсэн үг. Ингээд бодохоор, эдийн засгийн стратегийн гол салбар болох банкны систем маань бүхлээрээ "Bank of China"-гийн мэдэлд орж болзошгүй байдал үүсчихсэн мэт. Тодруулбал, банкны зээл, хөрөнгө оруулалтаар дамжаад Монгол Улсын эдийн засгийн зохист харьцаанд өөрчлөөд зогсохгүй үндэсний аюулгүй байдалд нөлөөлж болзошгүйг хэн үгүйсгэх юм. Саяхныг хүртэл Оюутолгойн орд газрыг гадны нэр нөлөө бүхий том компанид ашиглуулах аваас мөнгөөр бороо орж сүйд болох л юм яриад байсан. Эдүгээ бороо байтугай мөнгөний гачаалд автчихаад үйлээ үзэж, үсээ зулгаацгааж буй. Яг үнэндээ Риотинтогийн мөнгө дагуулсан борооны үүл саарал ордон хавиар жаахан бөөгнөрөх маягтай болж, цахилгаан цахиж, сүрийг үзүүлсэнээ баруунаас эргэсэн салхинд хөөгдөн "Bank of China"-гаар дамжин Хойд Америкийг чиглэн оддог. Араас нь мянга үүл буудаад ч тусыг ололгүй ирсэн. Банк,санхүүгийн салбарт энэ түүх давтагдвал хэн хариуцлагыг нь хүлээх юм. Хөрөнгийн шавхагдашгүй эх үүсвэртэй энэ банк Монголд орж ирээд эхний хэдэн жил арилжааны банкуудтай хамтрах дүр эсгэх л байх. Гэвч зах зээл нь өөрөө хүссэн хүсээгүй өрсөлдөөнийг бий болгож л таарна. Хууль нь иймюм. Эдүгээ "Хаан" банкинд Монголын 50 сая толгой мал зээл хэлбэрээр барьцаалагдсан байдаг хэмээн адлах нь бий. Тэгвэл мөдхөн "Хаан" банкнаас хүү багатай зээлийн нөхцлийг, зээл чөлөөлөх үйлчилгээг санал болгоход л малчид "Bank of China"-ийн салбарыг орон нутагтаа нээхийг санал болгоод зогсохгүй 50 сая мал маань бэлчээр нутагтайгаа Хятадын өмч болох бус уу. Өнөөдөр хамгийн бага хүүтэй зээл, зээлийн нөхцөл нь уян хатан хөрөнгө оруулалт, бизнесийн зээл ард түмэнд хэрэгтэй байна. Тийм нөхцлийн сураг дуулгахад л тийшээ хошуурахад бэлэн суугаа. Харамсалтай нь арилжааны банкууд өндөр хүүгээс олдог ашиг нь мөнхийн үзэгдэл мэт байх юм шиг санаад хөдөлж өгөхгүй гүрийсээр байгаа нь банк бус санхүүгийн байгууллагынханд боломж олгосон хэрэг. Монголын банк, санхүүгийн зах зээлийн иймэрхүү дүр зургийг урд хөршийн эдийн засагчид хэдийнэ олж хараад мөнгөн урсгалын их нүүдэл нь салбараа нээх явдал хэмээн үзсэн нь дамжиггүй. Барилгын салбар үйл ажиллагаагаа зогсоогоод хоёр дахь жилийнхээ нүүрийг үзэх нь байна. Энэ салбарын томоохон аж ахуйн нэгж, компаниуд зээлийн хүү, хүүгийн хүүгийн алдагдалд обьектуудаа банкинд алдаж эхэлсэн дуулдсан. Мэдээж банк үйл ажиллагаагаа доголдуулж, алдагдал хүлээхгүйн тулд зах зээлд өнөөх обьектийг газартай нь худалдана. Тэр үед мөнгөтэй "Bank of China" түүнийг нь худалдаж аваад салбараараа дамжуулан таван хувийн орон сууцны зээлийг зах зээлд санал болгоно. Барилгачдын араас нүүрсчид, төмрийн хүдрийнхэн цаашлаад алтны салбараас бусад нь орж буй. Өр, зээлийн сүлжээ үргэлжилж явсаар нэг л өдөр "Bank of China"-д улс үндэстэнээрээ барьцаалагдах нөхцөл бүрдэнэ. Баттай эх сурвалжийн мэдээллээр тус банк "Туушин" компанид зээл олгоод байгаа аж. Туушингийн араас манай нэр нөлөө бүхий 40 орчим компани гурван тэрбум орчим ам.долларын зээлийн хүсэлтийг ирүүлээд байгаа гэнэ. Мөн арилжааны банкны зээлээ төлж чадахгүйд хүрсэн нэлээд хэдэн барилгын компани обьектоо газартайгаа худалдаж авахыг санал болгожээ. Монголын санхүүгийн зах зээлийн бодит байдал иймл байгаа. Өнөөдөр есдүгээр сарын 1. Хөл дүүжлэх унаатай нь түүнийгээ, алба хашдаг нь цалингийн зээл авч, ажилгүй нь самар жимс түүгээд ч болов хүүхдүүдээ хичээл сургуульд нь оруулсан байх. Чадаагүй, тэвдсэн, жил өнжүүлж байгаа нь ч цөөнгүй. Эцсийн эцэст энэ бүх хямрал хүндрэлүүд чинь гадны банкны аманд өөрөө багтах нөхцөл мөн үү гэвэл мөн. Үүнээс гарах арга зам бол төрийн зөв бодлого. Монголбанк ч хямралаас нэн даруй гарах загварыг боловсруулж байгаа биз. Бодлого зөв байх аваас зээлийн хүүг бууруулж болдгийг ипотекийн зээл бидэнд бодиттойгоор харуулсан. Нөгөөтэйгүүр, гадны банк Монголд орж ирснээр олон улсын стандартуудыг нэвтрүүлэх цаашлаад Монголын банкууд гадаадын аль нэг оронд салбар, төлөөлөгчийн газраа нээхэд томоохон сургамж туршлага болно. "Bank of china" нь биш гэхэд гадаадын томоохон банкууд манай зах зээлд үйл ажиллагаагаа явуулах нь Монголд хөрөнгө оруулахаас эргэлзэж байгаа гадны хөрөнгө оруулагчдад санхүүгийн баталгаа бий болох, бизнесийн шинэ боломжуудаар хангах, санхүүгийн салбар дахь техник технологийн шинэчлэл хийх, олон улсын санхүүгийн зах зээлд нэвтрэх гарц болох ая холбогдолтой хэмээн хэмээн харийнханд ая тал зассан эдийн засагчид цахим ертөнцөд элдвийн тойм бичиж, ард түмний толгойг эргүүлэх л юм. Гэвч бодит байдал өөр байна шүү дээ. Өнөөдөр гэхэд л Монголбанкнаас гаргасан жишиг үнэд суурилсан зохицуулалтыг хийгээгүй гэж дуулдсан. Ийм нөхцөлд зээлийн хүүгийн зөрчил гарах магадлал өндөр байдгийг холбогдох албан тушаалтнууд нь мэдэж байгаа юм болов уу, ингэхэд.

ӨНӨӨДРИЙН ТОП ИШЛЭЛ

THE SMART GOVERNMENT PROJECT
REQUEST FOR EXPRESSIONS OF INTEREST

MONGOLIA: SMART GOVERNMENT PROJECT
Credit No.: 5483-MN

The Government of Mongolia (the Client) has received financing from the World Bank toward the cost of the Smart Government Project, and intends to apply part of the proceeds for consulting services.

The Smart Government project's development objective is to use ICT to improve accessibility, transparency and efficiency of public services in Mongolia. Thus, under the project, the Cabinet Secretariat of Government of Mongolia is seeking to recruit a qualified staff (consultant) for the Project Implementation Unit.

Assignment Title: Procurement Specialist

The objectives of this assignment are to support the Project Implementation Unit (PIU) and the Government of Mongolia in the procurements of activities under the Project during its implementation period. The Consultant will work under the guidance of the Coordinator and coordinate with other project stakeholders, including the Client and the Bank. The Consultant will be accountable for ensuring that all procurements financed under the credit is in line with the World Bank's procurement procedures and requirements.

Detailed tasks include, but are not limited to:

- Carry out the international and local bidding processes for procurement of goods financed under the project in accordance with the World Bank's "Guidelines: Procurement under IBRD Loans and IDA Credits";
- Carry out the selection of consulting services financed under the project in accordance with the "Guidelines: Selection and Employment of Consultants by the World Bank Borrowers";
- Develop and update the project Procurement Plan (by method of procurement, types, quantities, costs, delivery requirements, sources, etc), and submitting for Government of Mongolia and the World Bank review;
- Review technical specifications and terms of reference (TORs) from the procurement point of view;
- Prepare bidding documents in accordance with the World Bank Standard Bidding Documents;
- Obtain no-objections from the World Bank;
- Issue bidding documents to potential bidders;
- Identify sources and prepare notification of bidding opportunities through advertising as appropriate;
- Provide advice to evaluation committee members in the evaluation of the bidding documents/technical proposals in accordance with the World Bank Standard Evaluation Report;
- Prepare evaluation reports and recommendations for contract awards, including obtaining the World Bank's no-objection;
- Prepare and finalize Requests for Proposal packages for each consultancy requirement;
- Participate in the bidding commissions to ensure compliance with WB procurement guidelines;
- Provide advice to Evaluation Committees in the preparation of Evaluation Reports using the World Bank's standard format;
- Draft contracts for procurement of consultancy services, goods and trainings under the project in accordance with World Bank guidelines;
- Negotiate contracts, and help settle contractual disputes;
- Report procurement status for each process to the Government of Mongolia, Project Steering Committee and Coordinator on a monthly basis or as required;
- Together with relevant PIU staff be responsible for contract administration;
- Manage all actions related to disputes with consultants or suppliers and warranties for the goods procured;
- File and keep records of all documents for audit and World Bank post-reviews;
- Liaise closely with the Government procurement agency of Mongolia;
- Ensure implementation and compliance with the provisions of the legal agreements with the Project Implementation Manual; and
- Carry out other actions necessary to facilitate the effective and timely implementation of the project.

CONSULTANT'S QUALIFICATIONS/ SELECTION CRITERIA: Successful applicants will have a strong background in information technology, project management and procurement. It is important that the applicant has a good understanding of business operations in Mongolia, and good knowledge and experience of the Government of Mongolia's and the international organization's procurement policies and procedures.

The Consultant should have:

- University degree in Information Technology/Information System/Procurement or other related fields;
- At least 5 years of direct relevant experience on the field of data management service, business analyze, project management, procurement, international cooperation, preferably working on donor financed projects procurement;
- At least 5 years of relevant experience in Project management information systems (PMIS/PMBOK);
- At least 3 years of direct involvement experience in procurement of goods and services;
- Good knowledge of business process management, business architecture, system architecture and business intelligence/data management;
- Deep Knowledge of World Bank's procurement rules (familiarity with the World Bank's "Guidelines: Procurement under IBRD Loans and IDA Credits", and "Guidelines: Selection and Employment of Consultants by the World Bank Borrowers," as well as Procurement Law and relevant guidelines of Mongolia highly desirable);
- Demonstrated experience with World Bank financed projects or other international organizations desirable;
- Good understanding and previous work experience in preparation of bidding documents, TORs and requests for proposal;
- Fluency in English and Mongolian (listening, reading, writing and speaking);
- High integrity and accountability, good team work spirit.

CONTRACT DURATION AND CONDITIONS: The assignment is expected to start in September 2016 with a trial period of 6 months. Upon satisfactory performance; the contract will be extended for up to 1 year at a time. The Consultant will be selected in accordance with the World Bank Consultant Guidelines *"Guidelines: Selection and Employment of Consultants under IBRD Loans and IDA Credits & Grants by World Bank Borrowers, January 2011"*

If you possess the above qualifications, please submit a cover letter indicating why she/he considers her/himself suitable for the position, with detailed CV highlighting skills/experience, copy of diplomas or certificates and two references from last two employers no later than **2.00 PM, September 15, 2016. Only those successful candidates will be contacted**. The application documents shall be submitted in person to the below address. The submitted documents will not be returned to the applicants. Incomplete applications would not be considered. If you need any further details, please feel free to contact us.

Contact address: Project implementation Unit of the Smart Government Project at the following address: Rooms # 210 and 206; MONTSAME building. B.Jigjidjav street 8, Chingeltei district, Ulaanbaatar. Tel: 329119 and 324699; e-mail: nurgul@smart.gov.mn. All correspondences shall be submitted at the above address. This vacancy notice also can be found at www.cabinet.gov.mn and www.smart.gov.mn.

ДЭЛХИЙ

ДОНАЛД ТРАМП МЕКСИКТ АЙЛЧИЛНА

Б.ДАВАА

АНУ-ын Ерөнхийлөгчийн сонгуульд Бүгд найрамдах намаас үл хөдлөх хөрөнгийн тэрбумтан Доналд Трамп нэр дэвшиж буй билээ. Улс төрд туршлагагүй ч шоу бизнест одтой яваа бизнесмэн тэрбээр Төрийн нарийн бичгийн дарга асан Хиллари Клинтонтой сонгуульд өрсөлдөж байгаа. Тэдний хэн ч нь сонгуульд ялсан түүхэн үйл явдал болох юм. Тэгвэл ирэх арваннэгдүгээр сард болох сонгуулийн хоног хугацаа дөхөх тусам нэр дэвшигчдийн өрсөлдөөн ширүүсч эхэллээ. Доналд Трампын хувьд нэр дэвшихээ зарласан анхны өдрөөсөө л хууль бус цагаачдын эсрэг хатуу бодлого баримтлахаа мэдэгдэж байсан. Тэрбээр АНУ-д гарч буй бүхий л гэмт хэргийг мексикчүүд өдүүлдэг, хоёр улсын хилд том хана босгоно, мусальман шашинтнуудыг улс руугаа нэвтрүүлэхгүй, хууль бус цагаачдыг албадан гаргана гэх зэргээр шуугиан тарьсан мэдэгдлүүдийг хийж байлаа. Угийн "дайнч" гэгддэг Бүгд найрамдах намаас нэр дэвшигчийн энэ мэт мэдэгдэл зарим улсын иргэдийн дургүйцлийг төрүүлээд байсан юм. Нөгөө талаар, түүний бодлогыг дэмжих хүмүүс ч бий. Гэхдээ түүнийг АНУ-ын Ерөнхийлөгч болохыг хамгийн их эсэргүүцэж байгаа улс бол Мексик. Тэгвэл эдүгээ 70 насыг шүргэж яваа үл хөдлөхийн тэрбумтан сонгуулиас урьтаж Мексикийн төрийн тэргүүнтэй уулзахаар болсон гэнэ. Тэрбээр өчигдөр өөрөө энэ талаар твиттертээ жиргэсэн байна. Хууль бус цагаачдын эсрэг баримталж буй бодлогынхоо талаар тайлбарлах уулзалтыг Аризона мужид зохион байгуулах бөгөөд үүнээс урьтаж Трамп Мексикт айлчилж, тус улсын Ерөнхийлөгч Энрике Пена Ниетотой уулзах гэнэ.

Сүүлийн үед дэмжигчдийнх нь хувь буурч байгаатай холбоотойгоор Доналд Трамп улс төрийн бодлогодоо өөрчлөлт хийж эхэлсэн билээ. Энэ хүрээнд Мексикийн Ерөнхийлөгчтэй уулзаж, ярилцах аж. Харин дараа нь Аризонад болох уулзалтад хууль бус цагаачид гэж нэрлэгдээд буй 11 сая хүнийг албадан гаргах тухай улс төрийн бодлогоо шинэчлэх эсэхээ Аризонад болох уулзалтын үеэр зарлах юм байна. "Вашингтон пост" сонинд бичсэнээр, энэ долоо хоногт Трамп Мексикийн Засгийн газартай харилцаагаа сайжруулж эхэлсэн гэнэ. Улмаар твиттертээ "Ерөнхийлөгчийн урилгыг хүлээн авлаа. Түүнтэй уулзахад бэлэн" хэмээн жиргэсэн байсан юм. Ямартай ч, энэ уулзалтын дараа Трампын сонгуулийн гол амлалт хэрхэн өөрчлөгдөх нь олны анхаарлыг татаж байна.

Барак Обама сэтгүүлд ажиллахаар болов

АНУ-ын одоогийн Ерөнхийлөгч Барак Обама сэтгүүлд зочин редактороор ажиллахаар болжээ. Технологийн "Wired" гэх сэтгүүлд тэрбээр ажиллах бөгөөд энэ намрын дугаарыг нь хянаж, хэвлэл мэдээллийн байгууллагын ажилтай танилцах юм байна. Энэ талаар тус сэтгүүл олон нийтэд мэдэгджээ. Ингэснээр Барак Обама АНУ-ын төрийн тэргүүний албыг хашиж байхдаа тус сэтгүүлд зочноор ажилласан хамгийн анхны хүн болж байгаа гэнэ. Ирэх арваннэгдүгээр сард худалдаанд гарах Б.Обамагийн редакторласан сэтгүүлийн ерөнхий сэдэв нь "Frontier" байх аж. "Барак Обама тун найрсаг хүн юм. Тусгай дугаарт тэрбээр ирээдүйн тухай, хүн төрөлтөний хөгжлийн төлөө даван туулах ёстой дараагийн алхамын талаар бичиж нийтлэхээр төлөвлөсөн" гэж сэтгүүлийн хамт олон мэдэгдсэн байна. Харин "Wired" сэтгүүлийн Ерөнхий эрхлэгч Скотт Дадич "Өнөөгийн технологийн хөгжил улстөрчдөд хэрхэн нөлөөлж байдаг талаар ярилцахыг хүсч байна. Энэ сэдвээр ярих хүн Обамагаас өөр байхгүй" хэмээжээ. АНУ-ын 44 дэх Ерөнхийлөгч Барак Обамагийн бүрэн эрхийн хугацаа ирэх жилийн нэгдүгээр сарын 20-нд дуусах юм байна. Түүний хувьд сэтгүүлийн ажилд анх удаа оролцож байгаа нь энэ биш. Тэрбээр "Glamour" сэтгүүлийн энэ сарын дугаарт "Феминизм" гэх сэдвийн дор өгүүлэл бичиж нийтлүүлж байгаа аж.

В.Путины айлчлалын тов гарчээ

ОХУ-ын Ерөнхийлөгч В.Путин энэ онд Японд айлчлахаар болсон тухай бид өмнө нь мэдээлж байсан. Тэгвэл айлчлалын тов гарчээ. Кремлийн гадаад бодлогын зөвлөх Юрий Ушаков хэвлэлийн хурал зарлаж энэ талаар мэдэгджээ. Түүний хэлснээр ОХУ-ын төрийн тэргүүн ирэх арванхоёрдугаар сард Японд айлчлах гэнэ. Кремлийн зүгээс Ерөнхийлөгчийн айлчлалын талаар анх удаагаа дэлгэрэнгүй мэдээлэл өгч байгаа нь энэ юм. Тэдний хувьд эдийн засгийн нягт хамтын ажиллагаатай Япон улстай тогтоосон харилцаагаа улам сайжруулахыг зорьж буйгаа илэрхийлжээ. Харин айлчлалын товыг эрт зарласан нь улс төрийн шалтгаантай байж магадгүй хэмээн зарим ажиглагчид үзэж байна. Тодруулбал, ирэх арванхоёрдугаар сард болох айлчлалын товыг гурван сарын өмнө зарлаж буй нь Япон, Орос хоёр улсын хамтын ажиллагааг шүүмжилж байгаа АНУ-д сануулга өгөх зорилготой байх магадлалтай гэнэ.

Гэхдээ одоогоор талууд айлчлалын товыг албан ёсоор батлаагүй байгаа бөгөөд Оросын талын гаргасан дээрх саналыг Японы тал хүлээж авсны дараа нийтэд мэдээлэх ёстой аж. Маргааш Япон, ОХУ-ын төрийн тэргүүнүүдийн дээд хэмжээний уулзалт Владивостокт болох бөгөөд Шинзо Абэ, В.Путин нар улс төр, худалдаа эдийн засаг, эрчим хүч, соёл харилцаа холбооны чиглэлээр хамтран ажиллах талаар санал бодлоо солилцохоор болжээ.

"Apple" компанийг 13 тэрбум еврогоор торгожээ

Европын холбоо мэдээлэл технологийн салбартаа тэргүүлэгч АНУ-ын "Apple" корпорацид Ирландын Засгийн газраас татварын урамшуулал олгож байсан асуудлыг хянан хэлэлцжээ. Улмаар хууль зөрчсөн гэж үзэж, "Apple" компанид 13 тэрбум еврогийн торгууль ногдуулсан байна. Евро комиссын мэдэгдэлд "Ирландын Засгийн газар "Apple" компанид ихдээ 13 тэрбум еврогийн татварын урамшуулал олгосон байна. Энэ нь бусад аж ахуйн нэгжүүдтэй харьцуулахад маш бага татвар төлж байсан гэсэн үг. Европын холбооны дүрэмд төрөөс тусгайлсан дэмжлэг үзүүлэх нь хууль зөрчсөн явдал. Тиймээс Ирланд энэ хууль бус татаасаа больж, 13 тэрбум еврогоо нөхөн төлөх хэрэгтэй" гэжээ.

ДАРААХ ТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭГ ХҮЧИНГҮЙД ТООЦОВ

1182397	тя0969611	0298388	785639	0977501	ая0617672	924631	158319	145251	тя0983411	161490	0854974	1000998	1227001
1192337	1203243	0292371	633163	0957449	ая0102754	1161446	237792	145030	165196	161491	0374907	0906504	179316
0859288	тя0826301	0063739	0549901	0947826	ая1062341	1040361	165067	145261	165085	582241	1012270	587395	1140091
194039	тя1027333	226718	1133142	1129157	ая0443261	1224660	237788	145035	165063	161369	164870	0183296	684751
165020	тя1027332	01233016	0044774	1056423	ая0443927	0845370	237791	145252	237793	161372	1168148	1198410	0970657
165020	287239	425974	0963647	982099	ая0030387	1118867	170558	145266	427333	161378	0910184	1117326	6378041
0111361	128846	0445406	0707276	789280	ая1093670	0627070	237790	145254	165007	161494	1232730	0036827	0528548
0095851	0775396	0029541	0181587	548354	ая1047288	0646876	892136	117705	232904	161496	048332	0614466	324935
228236	0127992	0930332	0629863	1025911	ая0368440	0197577	170568	143810	158332	161472	077884	0866700	1175781
464973	380056	0152749	291069	0815197	ая0915191	0313215	170556	143907	161430	161381	0553966	0908349	0274955
0251503	730608	0145454	0708379	0138340	ая0360610	0459768	392842	145053	161426	161382	879414	1155164	0498707
952861	тя0563277	1125499	284476	0251629	ая0234891	0217172	161459	тя0878542	161421	161479	0555942	974374	0606015
0621846	920717	1129571	537022	1217333	ая1093637	1145293	161365	143904	161201	161482	142369	1108040	0282539
0132932	0945775	0754520	0258740	1107240	0779724	АЯ0517829	161363	143949	534425	161486	560758	044507	0273025
тя0216986	817805	1042074	0328651	0189367	1048297	0747002	1149475	1090623	161216	161360	9227443	0433699	0448866
857108	0243671	0785859	9874562	0319055	222920	1165145	1149475	тя0962746	161219	769549	1084324	0433698	1043079
580943	0873230	966074	тя0662647	0051280	542895	143991	161463	143808	161220	161343	0876153	0357332	0977164
1022743	0883319	966074	0276003	0202747	525761	144903	161464	145077	161221	161345	1060883	1158670	0741365
1110636	0895951	983390	0223052	0189329	0911345	145165	165275	144957	161206	161493	0915380	0364721	1203890
1131172	1015879	462783	0194482	0731368	ая0076823	144906	161456	145064	161476	534426	тя0757797	0694250	1127969
1102434	0054438	462783	0849647	389643	ТЯ0648153	145123	161229	145068	158319	161359	1056005	0964228	158443
1131689	0674448	0396926	0260914	01213868	662902	145193	161235	145079	237792	161351	1094641	1032001	1191326
984789	0912640	1059210	0588472	635765	ТЯ0290711	145142	666140	145070	165067	161349	0069568	0972192	0850333
974366	0195665	414524	083017	1059369	0383571	145109	161246	147317	237788	161352	0742580	0995521	62755
0017076	358956	ат0053189	0390002	1115477	0981703	145151	161443	165001	237791	1149479	0219098	001258	0957856
113057	0635473	849831	397008	478445	1211865	144914	161444	165024	427327	161356	0610456	0922313	585707
0849163	1041059	1189452	619037	14050	0593647	144902	161445	371877	170558	161358	1145365	0213527	1189523
070178	0886257	1189452	0319456	1196041	0930235	144916	161453	165002	237790	203588	0680859	0112235	1278607
01185693	0531710	0827668	514382	0087734	АЯ0260542	165224	0	165277	582242	170595	0820332	1001345	165809
123669	343751	0010507	0857038	1019650	0999893	165228	237806	165285	892136	427356	755069	0776713	165795
0896845	940911	0283136	0098616	0277917	113942	144911	666133	145067	144054	392842	0580295	0389271	148025
1227527	1087569	0446995	1115151	АЯ0803050	0957666	659266	161366	145072	533227	0380753	850967	0844883	337838
0127073	0257236	тя1165854	378422	АЯ0264030	1041834	145118	890252	145076	170721	941667	635558	0920434	1102734
0191991	0301282	577386	160548	647343	1155749	142350	168095	145057	170568	0048890	0786457	968989	225966
тя01177277	853295	144976	ТЯ0310030	0402899	0435117	145126	197030	143903	170556	1087573	104687	1188744	0763655
0984789	0684089	145180	0842790	0330118	0133222	156361	476236	143906	170719	0968410	0007085	0455033	0101387
тя0209982	0388078	145178	589307	0201293	0133221	156347	555585	156329	892135	0248052	0248361	0884390	0242623
тя0289333	0053432	145284	1104608	0819184	0071568	156352	795367	145062	237796	01049271	1068262	111603	0229844
0990689	0258985	145220	501013	0901048	1112473	145192	170722	145294	232911	777705	193446	482704	1123600
1026175	0798574	091433	501012	ая0327003	0140398	165196	1098859	145104	534430	197024	0029552	0017367	тя0299887
тя0831604	ая1227373	0456917	980456	0358848	0071606	165085	237794	156466	161420	145198	1152427	0001158	тя0996643
тя1166441	1120726	0170046	0654462	1549058	0677321	165063	745365	145080	161242	0066202	995319	622388	2178203
0952145	0719247	0672945	0654461	119353	586133	237793	177426	165004	145005	0448453	1087427	0656813	312013
1005016	282912	0599066	446104	857844	559423	427333	795369	142145	144039	0387191	0262199	0551407	0793621
0512988	тя0969611	0458672	1047671	0136807	0653780	232904	1006008	144955	158336	1238732	0672705	454408	1147403
655296	тя1216699	0081445	0111186	0907380	0712583	158332	237800	145103	165066	1196277	192619	1046304	291271
840214	0279682	0555517	1068102	0038409	0088919	161430	165026	156310	161450	1193633	0480082	0046565	984430
170888	1219290	0099339	0316038	0038410	0831152	161426	146509	237811	161442	1012714	тя1164668	291933	0884330
0577130	840474	1177660	0855468	01148146	ТЯ0943169	161421	тя0872321	145293	161247	884306	0541830	0717638	1182136
1108319	0042902	0714560	тя0742509	0824660	ТЯ0566792	161201	161314	156333	427349	311239	0233838	0048123	312013
1179374	0986690	0662636	935133	0176641	ТЯ1170408	534425	161312	156319	161238	125690	0317844	376859	843566
ТЯ0585621	0945936	1050612	145451	0650391	687927	161216	145259	691843	161232	0102321	163026	1168166	1149372
тя0436947	1198868	954048	727682	ая1174761	760948	161219	тя0620213	144983	769548	107268	123344	755416	1191594
тя0449279	176400	0182264	074937	0907433	0634850	161220	145260	0064838	161205	1022779	257335	0856595	194317
тя0825690	0390956	0932524	1159658	ая0807729	1004824	161221	145267	0445166	161471	182413	222659	0138744	1188319
тя3333807	0654431	650826	1082875	ая0083754	0211683	161206	232828	0445165	534428	тя9824409	1188180	1035412	0187319
тя1121598	0388308	282469	165227	ая0004281	1210289	161476	145037	0966279	161467	123287	1126568	1102037	1073762

ОНЦЛОХ ХУУДАС

Õÿí íü Õÿí áý?

Үзэл бодолдоо үнэнч Ж.МӨНХБАТ

Ч.ЧУЛУУН

"Хэн нь хэн бэ" булангийнхаа шинэ хуудсыг Ж.Эрдэнэбатын танхимын гишүүдээр үргэлжлүүлж байгаа билээ. Тэгвэл энэ удаад Засгийн газрын хэрэг эрхлэх газрын дарга, МАН-ын ерөнхий нарийн бичгийн дарга асан, УИХ-ын гишүүн Ж.Мөнхбатыг онцолж байна.

Хувь төөрөг нь ингэж л зурагджээ

"...Бурхнаас заяасан хувь төөрөг минь ингэж зурагдсан бололтой. Би тэр замаар явж байна. Амьдралын их замд өгсч уруудах үе байдаг л юм билээ. Гагцхүү бүдэрч ойччихоод бусдаас хайр энэрэл, тусламж хүсч явсан үеэ мартаж болохгүй. Хожмын өдөр гишгэсэн мөрөө эргээд харахад тэр бүхэн чинь шалгуур байсан байдаг" хэмээн арав гаруй жилийн өмнө ярилцаж суусан монгол төрийн их түшээгийн сэтгэлийн их уудлал яг энэ мөчид яагаад ч юм тархинд харван орж ирэх нь тэр. Тэр эрхэм Ж.Мөнхбат хоёрыг харьцуулахад насны хувьд, туулсан цаг үе нь өөр ч гэлээ үзэл бодол, улс төрийн тавцнаа хийсэн тэмцэл нь урд, хойд дүр мэт мэт санагдсан учраас ийн зүйрлэсэн хэрэг. Ж.Мөнхбатын хувьд Монголын ард түмэнд өөрийн бэлгэ авъяасаараа анх танигдсан нэгэн. Гэхдээ түүнийг аймгийн соёлын төвийн модон тайзнаа хөвөнтэй дээлтэй зохиосон шүлгээ уншиж явсан сурагч хүү, яруу найргийн "Болор цом" наадамд түрүүлэн хөөрцөглөж явсан тэр үеэр нь төсөөлбөл эндүүрэл болно. Яруу найрагчийн хувьд ч, улстөрчийн хувьд ч Ж.Мөнхбат Монголын төрд өөрийн мөртэй эрхэм болтлоо оюун бодлын хувьд өсч дэвжсэн. Ерөөсөө дээр хэлсэнчлэн зураг төөрөг нь ингэж зурагдсан мэт. Өөрийн жимийг тод дурайхын үндсийг хичээл зүтгэл, улс төр дэх тэмцлээрээ тодоос тод гаргаж яваа нэгэн билээ.

У.Хүрэлсүхийн цуглуулсан бацаануудын нэг

Түүний их улс төрд хөл тавьсан түүх нь Шадар сайд У.Хүрэлсүхийнхтэй тун ижил шахуу. Тэгээд ч түүнийг У.Хүрэлсүхийн цуглуулсан бацаануудын нэг, өрөөсөн дугуй нь гэдэг байв, нэгэн үе. Ах нь хурц түргэн, шийдэмгий зантай бол Ж.Мөнхбатын хувьд дайчин, цагаахан нэгэн харагддаг. Хувь хүний зан төлвийн эл шинж нь бичсэн шүлгүүдээс нь ч мэдрэгддэг. Амьдарч буй нийгэмтэйгээ тэрсэлж, адарч яваа яруу найрагчийн шаналал анзаарагддаг байсан юм, саяхныг болтол. УИХ-ын ээлжит сонгуульд нам нь ялагдчихсан, хүн чанар муутайнууд нь нүүр буруулж, биеийн амрыг хөөхөөр одсон тэр л он жилүүдэд Ж.Мөнхбат их улс төрд орж ирсэн. МАН-д зүтгэх болсон тэр өдрөөс сөрөг хүчнээс зохион байгуулсан бүхий л жагсаал цуглаанд тэргүүлэн оролцож, элдвээр хэлүүлж, хэлэгдэх болсон. Одоогоос хоёр жилийн өмнө УИХ-ын хаврын чуулгантай зэрэгцэн МАН-ынхан "Давхар дээл"-ийг эсэргүүцэх жагсаалыг зохион байгуулж, Ж.Мөнхбат генсекийн удирдлагаар давхарлаж өмссөн дээлээ тайлан, газар шидэх нь шидэж байсныг түмэн мартаагүй. Тиймдээ ч жагсаал зохион байгуулж байсан хүний хувьд сая өөрөө "давхар дээл" өмсөхдөө хэсэгтээ л баалуулж байсан нь түүнд улстөрчийн хувьд сануулга болсон нь дамжиггүй. Ерөнхийдөө түүнийг МАН-ын Ерөнхий нарийн бичгийн даргаар томилогдоход нь МАН боловсон хүчний хувьд яруу найрагч сонгох хэмжээнд хүртэл очжээ гэж хүртэл басуулж байлаа. Харин тэр энэ бүхэнд бөхийж, үзэл бодлын хувьд бууж өгөөгүй. Эдүгээгийн өндөрлөгөөс харахад улс төрд эр хүн байхын мөн чанарыг, амьдралд хат суулгахын ухаанд суралцсан аж. Ж.Мөнхбат өөрийн амьдралын зорилгыг "МУИС-ийг улс төр судлаачийн ангид элссэн тэр намар олж харсан" хэмээн нэгэнтээ дурссан байдаг. Гудамжинд жагсч явсан залуу улстөрчийг намынхан нь эхлээд бодлого боловсруулагчийн хувьд хэн болж төлөвшихийг нь харах гэж " Монголын Үнэн" сонины эрхлэгчээр томилсон байх.

Ялагдсан намын хуучинсаг үзэл баримтлалтай сонины эрхлэгчээр ажиллахаас мань хүн "ичээгүй". Харин ч өөд нь татаж, XXI зуунд зүүний үзэл баримтлал бүхий сонин хөл нийлүүлэн алхах ёстойг редакцийн хамт олонд хийгээд намынхандаа ухааруулж чадсан ерөнхий эрхлэгч. Ж.Мөнхбат улс төрд өөрийн нөлөөллийг бэхжүүлэхдээ ч өдөр тутмын "Үнэн" сонинг маш сайн ашигласан. Намын бодлого, чиг хандлагаа хэвлэлийн хуудсаар дамжуулан ард түмэндээ сурталчлах ажлыг гүйцэтгэж чадсан учраас түүний оюуны бядыг нам нь үнэлэн МАН-ын Удирдах зөвлөлийн дэргэдэх Улс төрийн бодлогын байнгын хорооны дэд даргаар томилсон нь дамжиггүй. Энэ бол залуу улстөрчийн хувьд алдаж боломгүй амжилт, "жижиг амбийц" биш байсан нь ойлгомжтой. Ингэж л тэрбээр намынхаа дотоод асуудал руу бүрэн өнгийх эрхээ авсан төдийгүй 2013 оны есдүгээр сараас залуу гишүүдийг нэгдэн шинэчлэх хөдөлгөөнд уриалан дуудаж, намын шинэчлэл, удирдлагуудаа солих, намын Бага хурлыг хуралдуулж, Их хурлыг товлон зарлуулах "их аянд" мордсон түүхтэй. Тэр чадсан, зорьсондоо ч хүрсэн. Тийм ч болохоор МАН-ын ерөнхий нарийн бичгийн даргын суудлын төлөөх тулаанд нөлөө бүхий улстөрч гэгдэж явсан Ж.Сүхбаатартай өрсөлдөж ялсан юм. Залуу гишүүд болоод намын дарга нь Ж.Мөнхбатыг МАН-ын гал тогоог барих хэмжээний хичээл зүтгэлтэй, намаа төлөөлөн үг хэлэх чадвартай, зоригтой, намын анхан болон дунд шатны байгууллагатайгаа нягт хамтран ажиллах чадвартай гэж үзэн итгэл хүлээлгэсэн хэрэг. Бага хурлын 269 гишүүнээс 148-ынх нь санал авсан тухай баримт эдүгээ МАН-ын архивт түүх болон үдэгджээ. Тэгээд ч тус намын түүхэнд тэр жилийнх шиг генсекээ сонгох гэж таван өдрийн турш хуралдсан тохиолдол байдаггүй гэнэ лээ. Тэрбээр МАН-ын нарийн бичгийн даргаас гадна Удирдах зөвлөлийн гишүүн, НАМЗХ-ны дэд ерөнхийлөгчийн албыг хашиж ирсэн. УИХ-ын таван сонгуульд дараалан ялагдсан МАН-ыг 2016 оны сонгуульд ялуулах эсэх нь түүнээс хамаарч байсан юм, үнэнийг хэлэхэд. Ж.Мөнхбат генсек болсон эхнийхээ өдөр, "...Доромжлуулах тусам долоон бурхан од шиг гялалзана, гүтгүүлэх тусам гүн шөнийн одод шиг гэрэлтэнэ..." гээд л толгой холбон улс төрийн тоглолтоо эхлүүлж байсан цаг саяхан. Энэ хугацаанд уран бүтээлчийн хувьд ч тэр бүтэн нойртой хоносон нь цөөн байж мэднэ. "Долоон бурхан харвадаггүй" хэмээх түүхэн киноны зохиолыг бичиж, ерөнхий продюссерээр нь ажиллан өвөг дээдсийн нэгэн цагийн алдааг дэлгэцээр дамжуулан хойч үеийнхэнд мартах ёсгүйг сануулж үлдээсэн гавъяатай.

Түүний улс төр дэх эрин ингэж эхэлсэн төдийгүй өрнөл нь ч ямар байхыг харуулж чадсан генсек. УИХ-ын 2016 оны сонгуульд тэрбээр пропорциональ системийн жагсаалтаар намаасаа хоёрдугаарт бичигдэж байв. Энэ бол түүний нэр нөлөө МАН-д хэр их өсч дэвжсэний нотолгоо бус уу. Энд ЗГХЭГ-ын шинэ даргыг бялууртал магтъя гэсэнгүй. Харин асар богино хугацаанд буюу ердөө дөрөвхөн жилийн дотор МАН-ыг шинэчилж чадсан гавъяаг нь хүн бүхэн үнэлж байгаа учраас ийн магтсан хэрэг. Тиймээс та бид Засгийн газрын хэрэг эрхлэх газрын дарга Ж.Мөнхбатыг хүлээн зөвшөөрөхөөс өөр зам үгүй.

Жамьянгийн хүү

Засгийн газрын хэрэг эрхлэх газрын дарга улс төрд хүч үзсэн цагаасаа хойш яс махаараа мэдэрсэн, болгоомжилсон нэг зүйл нь ар гэр, ижий аавынхаа тухай мэдээллийг ард түмнээс нуух ёстой гэж үзсээр иржээ. Түүний намтрын хуудсыг эргүүлэх аваас Архангай аймгийн Цэцэрлэг хотын хоёрдугаар амаржих газарт 1979 онд Жамъянгийн гэр бүлд мэндэлжээ гэснээс өөр мэдээлэл алга. Хэдэн хүүхэдтэй айлын хэд дэх хүү болох, эдүгээ хэн хэнтэйгээ амьдардаг, гэрлэсэн эсэх талаар хайгаад олдох зүйл ч алга. Залуу насны эрх чөлөөг ханатлаа эдэлсэн тэрбээр саяхан үрийн зулай үнэрлэсэн талаар нэгэн сэтгүүлийн хуудаснаа нийтлэгдсэн зургаас харахад Ж.Мөнхбат маань гэрээ ч, төрөө ч засч чадаж яваа юм байна гэх дүгнэлтийг хийхэд хүргэв. Энэ бол улстөрчийн хувьд сайн үзүүлэлт. Ямартай ч тэрбээр Архангай аймгийн Батцэнгэл сумын уугуул аж. Тэрбээр 1995 онд аймгийнхаа Тунгалагтамир хоршооллын найман жилийн хоёрдугаар дунд сургуулийг төгсч, 1997 онд аймгийн арван жилийн "Авъяас хөгжүүлэх тусгай сургалттай цогцолбор" сургуулийг дүүргэн МУИС-ийн Улс төр судлалын ангид элсэн суралцаж, дээд боловсрол эзэмшсэн нэгэн юм.

Намтар

1979 онд Архангай аймгийн Цэцэрлэг хотын хоёрдугаар төрөхөд төрсөн. Батцэнгэл сумын уугуул.

1995 онд Архангай аймгийн Тунгалагтамир хоршооллын найман жилийн хоёрдугаар дунд сургууль,

1997 онд Архангай аймгийн арван жилийн "Авъяас хөгжүүлэх тусгай сургалттай цогцолбор" сургууль,

2002 онд МУИС-ийн Улс төр судлалын анги төгссөн. Улс төр судлаач, нийгмийн ухааны багш мэргэжилтэй.

2008 онд АНУ-ын Жоржтауны их сургуулийн англи хэлний бэлтгэл ангид суралцсан.

2002-2003 онд УИХ-ын даргын Ажлын албанд зохион байгуулагч, 2003-2004 онд УИХ-ын даргын шадар туслах,

2005 онд Ерөнхийлөгчийн Тамгын газарт референт,

2005-2007 онд МАН-ын дэргэдэх Нийгмийн Ардчилал Монголын Залуучуудын Холбоо /МАСЗХ/-ны Ерөнхий нарийн бичгийн дарга,

2008-2010 онд Монголын залуу үеийн хөгжлийн ассоциацийн ерөнхийлөгч,

2010-2011 онд МАН-ын Удирдах зөвлөлийн дэргэдэх Улстөрийн бодлогын байнгын хорооны дэд дарга,

2011 оны зургадугаар сараас Монгол Ардын Намын төв хэвлэл "Монголын Үнэн" сонины Ерөнхий эрхлэгч

2012 оноос НАМЗХ-ны дэд ерөнхийлөгч, Монгол Ардын Намын Нарийн бичгийн дарга

2013 онд болсон МАН-ын 27 дугаар их хурлаар МАН-ын генсекээр сонгогдов

2016 онд УИХ-ын гишүүн, Засгийн газрын хэрэг эрхлэх газрын даргаар томилогдов.

ЧУХАЛ СЭДЭВ

М.БӨХБАТ: Мөр нь мултраад, шөрмөс нь ханзарчихсан байхад манай бөх тэвчээр гаргаж, цагаа дуустал барилдсан

Н.ПУНЦАГБОЛД

Монголын Жүдо бөхийн холбооны Ерөнхий нарийн бичгийн дарга, Олимпийн зэрэглэлийн шүүгч М.Бөхбатыг “Чухал сэдэв” буландаа урьж, ярилцлаа.

-“Рио-2016” зуны Олимпийн 31 дүгээр их наадам болж өндөрлөлөө. Та энэ удаагийн Олимпийн наадамд шүүгчээр ажилласан. Жүдогийн тамирчдын барилдааны талаар дүгнэж хэлбэл…?

-2016 оны Риогийн олимп өндөрлөлөө. Монголын жүдочдын гол тайлан хурал өнгөрсөн долоо хоногт боллоо. Дасгалжуулагч, тамирчдын тайлан хурал тус тусдаа хийгдээд явж байна. Удахгүй есдүгээр сарын 14-нд холбооны их хурлаараа дөрвөн жилийн тайлангаа хэлэлцэнэ. Энэ хурлаар тодорхой асуудлуудыг ярилцахаар бэлтгэж байна. Харин 2016 оны Олимпийн тухайд бид түүхэн амжилт гаргаж, мөнгөн медаль авлаа. Эмэгтэй жүдочдоос анхны Олимпийн медалийг авсан нь маш том амжилт. Олимпийн наадам гэдэг бол орон орны шилдгүүдийн өрсөлдөөн байдаг. Тухайн орны Засгийн газарбагтамирчиддааанхаарал тавьж, тусалж дэмждэг. Баг тамирчид нь ч маш их хичээж, хөдөлмөрлөж, ач холбогдол өгч оролцдог том наадам. Энэ том тэмцээнээс бид медаль авч, медалийн буухиагаа үргэлжлүүллээ. Д.Сумъяа маань мөнгөн медаль авсан. Алт ч байж болохоор байсан. Энэ амжилтад Монголын жүдо бөхийн холбоо, жүдо бөх сонирхогчид сэтгэл хангалуун байгаа.

-Монголчууд жүдогийн тамирчдаас 2-3 медаль горьдож байлаа. Энэ хэмжээний медаль авах боломжтой гэсэн мэдээ, мэдээлэл ч Олимпийн өмнө гарч байсан. Гэвч ганцхан медаль авсан болохоор жүдо сонирхогчид бага зэрэг сэтгэлээр унах шиг боллоо?

-Хүмүүс янз янзаар л ярьж байсан. Хоёр, гурван медаль авна гэж ярьсан хүмүүс ч бий. Мэдээж бид аль болох олон медаль авах боломж юу байна, тэр болгоныг л ашиглахыг хичээнэ шүү дээ. Харин миний хувьд нэг хүрэл медаль авах болов уу гэж бодож байсан. Сүүлийн үед манай тамирчдын гаргаж байгаа амжилт, ур чадвар, бэлтгэлийн байдал зэргээс харж байхад ямар ч байсан нэг медальтай ирэх юм байна гэж бодож байлаа. Гэхдээ энэ бодлоо хэн нэгэнтэй хуваалцаж яриагүй. Харин эмэгтэй тамирчид маань медаль авах боломж илүү юм байна гэдгийг ярьж байсан. Тэр ёсоор л болж, нэг медаль аваад ирлээ.

-Д.Сумъяагийн алтан медалийн төлөөх барилдааныг дүрмийн дагуу шүүсэнгүй гэсэн маргаан нэлээд гарлаа. Бид эндээ л хоорондоо маргалдаад, харамсаад байгаа шүү дээ. Та Олимпийн наадамд шүүгчээр ажилласан хүний хувьд нэг тайлбар хийгээч?

-Жүдо бөхөд нэгэнт л шийдвэр гарсан бол өөрчлөгддөггүй.Тиймлбайдаг. Би өөрөө шүүгчээр ажилласан. Барилдааны байдлыг нүдээр харахад гарцаагүй л гараараа хөлөнд нь хүрээд унагачихсан. Тэнд байгаа маш олон шүүгч, албаны хүмүүс бүгдээрээ л тэгж бодож байсан. Тэр битгий хэл Бразилын жүдоч хүртэл өөрөө буруу зүйл хийчихлээ гэсэн байдалтай л харагдсан. Гэвч эх орны дэвжээ түшээд, шүүлтийн шийдвэр Бразилын талд гараад, анх өгсөн үнэлгээгээ өөрчлөөгүй. Ингээд барилдаан үргэлжилсэн боловч манай бөх яах аргагүй л ялагдсан. Хэрвээ тухайн үедээ шүүгч Бразилын бөхийг торгочихсон бол ялалт манай талд байж болохоор л байсан. Гэвч нэгэнт шийдвэр гарчихсан болохоор бид түүнийг нь хүндэтгэж үзсэн. Олон улсынхаа ёс жаяг, дүрмийн дагуу хүлээн зөвшөөрөөд, барилдаан үргэлжилж, дууссан. Дараа нь шүүгчид дүрс бичлэгээр барилдааныгнягтлаaддүрмийн дагуу явагдсан гэж үзсэн.

-Л.Отгонбаатар хүрэл медалийн төлөө Хятадын бөхтэй барилдахдаа мөрөндөө бэртэл авч, Бразилд хагалгаанд орсон. Барилдааны явцад хүнд бэртэл авчихсан юм уу. Өмнө нь бэртэлтэй байсан нь сэдэрчихэв үү. Хэрвээ бэртээгүй бол медаль дээр буух боломж байсан учраас маш их харамсалтай байна л даа?

-ОУХМ Л.Отгонбаатар маш хүнд барилдаануудыг хийсэн. Эхний барилдаанаа Голландын бөх, дэлхийн чансаанд гуравт бичигдэжбайгааВанТиЭндтэй барилдаж, цэвэр ялсан. Дараа нь Олимпийн мөнгөн медальт, дэлхийн аварга Кубын Эшли Гонзалезыг торгуулиар ялсан. Харин хэсгийн аваргын төлөө нэлээд удаан сунжирсан, хүнд барилдааныг Гүржийн бөхтэй хийж, торгуулиар ялагдсан. Тэр барилдааны үед шагайдаа зөөлөн эдийн бэртэл авсан. Барилдааны дараа багийн эмч н.Бат-Очир бариа засал хийж, нэлээд эмчилсэн. Улмаар торгуулийн тойрогт Азербайжаны бөхтэй барилдахдаа хөлийнхөө бэртлийг нэмээд хөндсөн. Ингээд л байдал нэлээд төвөгтэй болсон. О.Балжжинням, Г.Дашдаваа багш, Ерөнхийлөгч Х.Баттулга бид хэд хоорондоо ярилцаад, хүрлийн төлөө бүх зүйлээ шавхаад барилдахаас өөр аргагүй. Бүх юмаа л гаргах хэрэгтэй. Хамгийн гол нь барилдааны хуваарилалтаа зөв хийх хэрэгтэй гэж ярилцаад, дэвжээнд гарсан. Хятадын бөхтэй хүрлийн төлөө барилдсан. Барилдааны эхний хэдэн минутадманай бөх үүрэх мэх хийсэн. Тэр үед Хятадын бөх мөрийг нь хөшиж хойш нь дарсан. Тэгэхэд л мөр мултарч, шөрмөс тасарч, ханзарсан. Ингээд л барилдаан үргэлжлэхэд маш хүнд болсон. Хөлөө бэртээгээд, дахиад хөндчихсөн байсан. Мөр нь мултраад, шөрмөс нь ханзарчихсан байхад манай бөх тэсвэр тэвчээр гаргаж, цагаа дуустал барилдсан. Энэ бол үнэхээр эр зориг, тэсвэр тэвчээрээ харуулсан барилдаан байлаа. Хэрвээ бэртэл гэмтэл аваагүй байсан бол Л.Отгонбаатар медаль авах бүрэн боломжтой байсан.

...Амжилтаас үндэслээд холбооны Ерөнхийлөгч ажлаа өгөх үү, үгүй юу гэдэг нь утгагүй асуудал. Яагаад гэвэл амжилт гарчихсан байдаг. Бүр хангалттай амжилт гарсан. Жүдочдын төвшин эрс дээшилсэн. Холбооны үйл ажиллагаа, өдөр тутмын ажил чанартай явж байгаа. Өнөөдөр нэг л зүйлийг иргэд ойлгох хэрэгтэй. Манайд гадагшаа явж, чанартай өрсөлдөөн үзүүлдэг спортын хэдхэн төрөл л байгаа шүү дээ...

-Жүдо бөхийн холбоо Олимпийн наадамд оролцох тамирчдаа сонгосон. Харин Олимпийн наадмын дараа сонголтын асуудлыг бас л ярилаа. Тэр дундаа 60 кг-д Д.Амартүвшин, Г.Болдбаатархоёрынннэгийг явуулсан бол сугалаа арай хөнгөн таарах боломжтой байсан ч гэж ярьж байна.Ер нь яагаад Ц.Цогтбаатарыг сонгочихсон юм бэ?

-Олимп болохоос 100 хоногийн өмнө бид шийдвэрээ гаргасан. Монголын жүдо бөхийн холбооны Удирдах зөвлөл хуралдаад, шийдсэн. Тухайн үед зарим хүмүүс санал гаргаж байсан. Ц.Цогтбаатарыг явуулахад арай эрт юм биш үү, өөр сонголт хийвэл яасан юм гэх мэт. Гэхдээ олон хүн залуу хүндээ боломж олгоё. Дараа дараачийн уралдаан тэмцээн гэж байна. Дараагийн Олимпийн наадам гэж бий. Тийм болохоор залуу тамирчиддаа илүү боломж олгоё гэсэн олонхийн саналаар, УЗ-ийн шийдвэрээр сонгосон. Харин сугалаа зөөлөн, хатуу гэдэг яриа бол дэмий. Олимпийн дэвжээнд сугалаагаар барилддаггүй юм гэдэг нь саяхан харагдлаа. Манай зарим тамирчид ямар сайхан сугалаатай байлаа. Гэтэл хоёр, гурав дахь тойрогтоо ялагдсан. Бид бол залуу хүн илүү дайчин, хүсэл эрмэлзэл өндөртэй, тэр нь илүү илэрч гарч ирнэ гэдэг талаас нь харж, сонголтоо хийсэн юм шүү.

-Олимпийн мөнгөн медальт Д.Сумъяа, шигшээ багийн ахлах дасгалжуулагч, аварга О.Балжинням нарыг Хөдөлмөрийн баатарт тодорхойлсон гэсэн мэдээлэл гарсан. Тодорхойлолтоо гаргаад өгчихсөн үү?

-Холбооны УЗ-ийн хурал болсон. Энэ үеэр Д.Сумъяаг гишүүдийн 100 хувийн саналаар Хөдөлмөрийн баатарт тодорхойлохоор болсон. Мөн О.Балжиннням багшийг бид Хөдөлмөрийн баатарт тодорхойлж байгаа. Сүүлийн 5-6 жил тасралтгүй жүдочдоо Дэлхийн аварга шалгаруулах тэмцээн болоод Олимпийн наадмаас медаль авахуулсан. Мөн Азийн тоглолтод түүхэн амжилт гаргасан. Азийн наадам, “Их дуулга”, Гран при гээд бүх тэмцээнээс манай тамирчид байнга медаль авсан. Энэ бүх амжилтыг үнэлж, Хөдөлмөрийн баатарт тодорхойлох нь зөв юм байна гэж үзсэн. Зөвхөн энэ Олимпийн амжилт биш, өмнөх олон тэмцээний амжилтыг харсан. Дээрээс нь О.Балжинням аварга өөрөө Үндэсний бөхөөр ч амжилт гаргаж, гавьяа байгуулсан. Самбо бөхийн дэлхийн гурван удаагийн аварга, жүдо бөхөөр дэлхийн аваргын мөнгөн медальтай. 1996 оны Атлантын олимпийн наадмын цорын ганц хүрэл медалийг түүний шавь Д.Нармандах авч байсан. Энэ бол Балжаа багшийн л гавьяа. Мөн О.Балжинням багш бүхий л амьдралаа бөхийн спорт, жүдо бөхөд зориулсан хүн. Өнгөрсөн жил хань нь бурхан болсон. Энэ хүн амьдралаа, бүх зүйлээ л жүдогийн төлөө зориулж яваа шүү дээ. Өнгөрсөн жил Увс аймаг, Наранбулаг сумын 90 жилийн ой болсон. Гэр бүлийнх нь хүн энх тунх байхад бид шагналд тодорхойлж байсан. Гэвч тухайн үедээ яригдаж байгаад л өнгөрсөн. Харин энэ удаа Олимпийн наадмаас эмэгтэй жүдогийн баг анхны медалиа авлаа. Энэ бол түүнийг Хөдөлмөрийн баатарт тодорхойлох боломж гэж бид харж байгаа.

-Холбооны Ерөнхийлөгч Х.Баттулгыг Монгол Улсын баатар цолд тодорхойлсон гэсэн мэдээлэл бас гарсан. Танай холбооноос тодорхойлсон юм уу?

-Саяхан УЗ-ийн хурал дээр энэ асуудлаар ярьсан юм байхгүй. Харин өмнөх Олимпийн циклд, тэр битгий хэл 2008 оны Олимпийн дараа Монгол Улсын баатраар дэвшүүлье гэж ярьж байсан. Харин өөрөө болохоор “Би жүдог хөгжүүлэхийн төлөө, Монгол Улсын нэр төрийг мандуулъя гэж зорьж байгаа болохоос биш одон медаль авах гэсэн юм биш” гэсэн байр суурьтай байгаа. Би холбооны Ерөнхий нарийн бичгийн даргын хувьд УЗ-ийн зарим гишүүд, багш дасгалжуулагчдын саналыг аваад, Улсын баатарт тодорхойлохоор болсон юм. Гэвч холбооны Ерөнхийлөгч өөрөө зөвшөөрөөгүй.Ер нь энэ хүн Монгол Улсыг сүүлийн 10 жил жүдо бөхөөр дамжуулждэлхийн тавцанд сурталчиллаа шүү дээ. Үүнийг би баатарлаг үйлс, маш том гавьяагэжбодожбайгаа.Бүхий л амжилтын ардахь хүнийг шагнахгүй байгаа нь байж болохгүй зүйл. Дэлхийн бүх л оронд ийм гавьяатай хүмүүсээ шагнадаг, урамшуулдаг системтэй. Эх орныхоо төлөө байлдсан, сэтгэл зүрхээ зориулсан хүмүүсийг шагнадаг, урамшуулдаг, төр нь ивээлээ хайрладаг. Тийм болохоор манай төр засаг шагнаж урамшуулах болов уу л гэж бид харж байгаа. Хэчнээн тэр хүн өөрөө үгүй гэж хэлсэн ч, шагнах л хэрэгтэй.

“Чингис хаан” Гран при тэмцээн болох эсэх нь санхүүжилтээс шалтгаална

-Өнгөрсөн долоо хоногт Монголын жүдо бөхийн холбооны УЗ-ийн хурал болсон. Хурал дээр нэг асуудал яригдсан нь Монголд болдог “Чингис хаан” Гран при тэмцээнийг манай улс зохион байгуулж чадахааргүй болсон тухай. Яг тийм нөхцөл байдал үүсчихээд байгаа нь үнэн үү?

-Бид 2009 онд анх холбооны Ерөнхийлөгчийн саналаар дэлхийн цомын аварга шалгаруулах тэмцээнийг зохион байгуулж эхэлсэн. Дөрвөн жил зохион байгуулсан шүүдээ.Энэтэмцээнийгзохион байгуулах хорооны даргаар тухайн үед Ерөнхийлөгчийн Тамгын газрын даргаар ажиллаж байсан Д.Дорлигжав дарга ажиллаж байлаа. Энэ ажилд нэлээд шаргуу орж ажилласан. Том тэмцээн зохион байгуулна гэдэг бол маш их төвөгтэй ажил байдаг юм билээ. Чимхлүүр, нарийн ажлуудыг бид дөрвөн жил хийгээд, Олон улсын жүдо бөхийн холбооноос үнэлэлт дүгнэлтээ авсан. Улмаар зэрэглэлийг нь ахиулж, дөрвөн жилийн гэрээ хийгээд, Гран при тэмцээн зохион байгуулсан. Гран при тэмцээн зохион байгуулахад нэг том баг ажилласан. Холбооны Ерөнхийлөгч ч ерөнхий ивээн тэтгэгчээр ажиллаж, их мөнгө гаргасан. Мөн холбооны дэд ерөнхийлөгч нар тусалж, дэмжиж хандив мөнгө өгсөн. Иргэд ч гэсэн энэ тэмцээнийг маш их үзэж, сонирхож, биднийг дэмжсэн. Бид энэ тэмцээнээр дамжуулж шинэ залуу тамирчдаа гаргаж ирэх, хөгжүүлэх гэсэн олон талт бодлого барьж ирсэн. Түүний хажуугаар гадаад ертөнц буюу ОУЖБХ, Азийн жүдо бөхийн холбоотой уялдаа холбоотой байж, нэг баг болж ажиллаж, тэдний менежмент, арга барил, мэдлэг боловсролыг өөрсдийн хүмүүст зааж сургаж ажилласан. Энэ бол бидний

MMINFO.
Тал нутгийн цахим мэдээлэл

ЧУХАЛ СЭДЭВ

Гэрэл зургийг Г.АРГУУЖИН

маш том ололт байсан. Дээрээс нь энэ тэмцээн Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн ивээл дор зохион байгуулагдаж, түүний нэрэмжит болж хувираад явж байсан. Мөн бид дэлхийн 180 гаруй оронд тэмцээнийг шууд нэвтрүүлж байлаа. Шууд нэвтрүүлэхэд хүртэл тийм амар биш юм билээ. Гадны телевизийн том баг ирж ажиллаж байсан. Монголын телевизүүдийн техник тоног төхөөрөмж, баг хамт олны чадвар дээшлэх шаардлагатай болж байлаа. Тиймдээ ч нэг шатаар өсч, хөгжиж гарч ирсэн. Дэлхийн стандартад нийцэж ажиллах ёстой гэдэг утгаараа тэмцээнтэй холбоотойгоор олон хүний чадвар, чадавхи дээшилсэн. Иймл ач холбогдолтой тэмцээн. Сая УЗ-ийн хурлаар энэ тэмцээнийг зохион байгуулах боломжийн талаар ярилцсан. Тэмцээний нийт зардал нэг тэрбум төгрөг болдог. Улс 200 орчим сая төгрөг өгдөг. Үлдсэн 800 сая төгрөг нь холбооны Ерөнхийлөгчөөс гарч байсан. Тэгвэл цаашид энэ мөнгийг холбооны Ерөнхийлөгч гаргахад хүндрэлтэй байгаа гэдгийг хэлсэн. Олон жил гаргасан, тусалсан. Дахиад үргэлжлүүлээд явахаар хүндхэн байгааг хэлсэн юм. Тиймээс бид Ерөнхий сайд болон салбар яамны сайдад уламжлаад, асуудлыг яриад л байж байна. Хараахан эцсийн шийдвэр гараагүй байна. Тэмцээн болох эсэх нь санхүүжилтээс шалтгаалах болчихоод байна.

-Олон улсын жүдо бөхийн холбооны төлөвлөгөөнд орчихсон биз дээ?

-Ямар ч байсан ирэх жилийн долдугаар сард энэ тэмцээн болно гээд Олон улсын жүдо бөхийн холбооны календарчилсан төлөвлөгөөнд тусгагдчихсан байгаа. Гэхдээ гэрээгээ есдүгээр сард байгуулж, гарын үсэг зурна. Гэрээ зурахаас өмнө санхүүжилтийн асуудлаа шийдэх гээд байгаа хэрэг. Энэ тэмцээнийг зохион байгуулахад хүртэл жилийн 100 мянган ам.долларын хураамж төлдөг. Шагналын сан нь 100 мянган ам.доллар байдаг. Зохион байгуулалтын зардалд гэхэд 300-400 сая төгрөг гардаг.

-Хэрвээ манайх "Чингис хаан" Гран при тэмцээнийг зохион байгуулж чадахгүй гэвэл яах вэ. Хятадууд, оросууд эрхийг нь авахаар санаархаж байгаа гэсэн мэдээлэл гараад байсан нь үнэн юм уу?

-Орост Тюмены "Их дуулга" гээд том тэмцээн болдог шүү дээ. Оросууд өөрсдийн гэсэн том тэмцээнтэй. Гэхдээ хамгийн сүүлд авсан мэдээгээр Тюмен хот энэ тэмцээнийг зохион байгуулах санхүүгийн боломжгүй болсон юм билээ. Тиймээс Свердловск хотод энэ тэмцээнийг зохион байгуулахаар болж байгаа гэсэн. Мөн Хятадад Жиндаогийн Гран при тэмцээн болдог. Олон жил Жиндаод зохион байгуулагдаж байсан ч мөнгө санхүүгийн асуудлаас болоод Хөх хотод зохион байгуулдаг болохоор болсон. Тэгэхээр манайх зохион байгуулахгүй байлаа гээд Хятад, оросууд эрхийг нь авна гэсэн юм байхгүй. "Чингис хаан" Гран при тэмцээн Олон улсад Чингис хааны сурталчилдаг том сурталчилгаа шүү дээ. Бид алтадсан том цом өгдөг. Тийм л нэр хүндтэй тэмцээн. Ийм учраас бид ямар ч байсан тэмцээнээ зохион байгуулах аргаа олох гээд, хүмүүстэй уулзаад л явж байна даа.

-Манай Засгийн газраас бүрэн санхүүжүүлэх боломж байхгүй юм байх даа. Уг нь энэ нэр хүндтэй тэмцээнээ зохион байгуулж байвал хэрэгтэй шүү дээ?

-Олон улсын жишгийг харж байхад Олимпийн төрлийн спортын тэмцээн уралдааныг төр засгаас санхүүжүүлж, харж үздэг юм билээ. Харин бид сүүлийн дөрвөн жил санхүүгийн 80 хувийг өөрсдөө бие дааж шийдэж, үүрч явсан. Тэмцээний нэр хүнд улам өсч, жүдо бөхийн хүрээгээ илүү тэлж байхын тулд зардал мөнгөө нэмэх л ёстой болно. Энэ тэмцээнд оролцохын тулд сайн тамирчидтай байх хэрэгтэй. Тамирчдаа сайн бэлтгэхийн тулд цугларалтад гарах ёстой болно. Гэх мэтээр анх зохион байгуулж байсныг бодвол зардал мөнгө илүү өсөөд байгаа. Гэтэл ивээн тэтгэгч жил ирэх тусам цөөрч байна. Мөн Засгийн газраас дэмжихгүй байна. Тийм болохоор энэ тэмцээнд зарцуулж байгаа мөнгөөрөө өөр зүйл хийх хэрэгтэй гэсэн гарцыг ч харж эхэлсэн. Тухайлбал, жүдо бөхийн ордон барихаар газар аваад, шавыг нь тавиад, зураг төслөө гаргачихсан. Хэрвээ тэмцээнд зарцуулж байсан мөнгөө ордонд барихад зориулж байсан бол жүдо бөхийн ордон босчихсон ч байх байсан юм бил үү. Жүдо бөхийн ордон барих гээд зүтгэхэд улсын ганц ч төгрөгийн дэмжлэг, туслалцаа байдаггүй. Бүхий л асуудал Ерөнхийлөгчийн толгой дээр л буудаг. Холбооны идэвхтэн гишүүдийн нуруун дээр ирдэг. Ийм л байдалтай байна.

-Олимпийн дараа иргэд цөөн медаль авлаа гэж буруутгасан. Улмаар энэ буруугхэн нэгэндтохох гэсэн увайгүй байдал ч гаргасан. Түүнээс үүдэж Жүдогийн холбооны Ерөнхийлөгч ажлаа өгөх талаар УЗ-ийн хурал дээр ярьсан байсан. Энэ асуудалд жүдочид, багш дасгалжуулагч нар, холбооныхон ямар байр сууринаас хандсан бэ?

-Амжилтаас үндэслээд холбооны Ерөнхийлөгч ажлаа өгөх үү, үгүй юу гэдэг нь утгагүй асуудал. Яагаад гэвэл амжилт гарчихсан байдаг. Бүр хангалттай амжилт гарсан. Жүдочдын төвшин эрс дээшилсэн. Холбооны үйл ажиллагаа, өдөр тутмын ажил чанартай явж байгаа. Өнөөдөр нэг л зүйлийг иргэд ойлгох хэрэгтэй. Манайд гадагшаа явж, чанартай өрсөлдөөн үзүүлдэг спортын хэдхэн төрөл л байгаа шүү дээ. Сая Олимпийн наадмаас хоёрхон спортын төрлөөр медаль авсан. Түүний нэг нь жүдо. Гэтэл шинэчлэлт, сайжруулалт нэрийн дор аливаа зүйлийг өөрчлөх гэж байгаад унагах магадлал байдаг. Сайжруулах гэж байгаад муу болгох ч тал бий. Жүдо бол улсаас 100 хувь дэмжлэг авдаггүй, маш мэдрэмтгий спортын төрөл. Тамирчин хүнээр төсөөлөөд үзэхэд, 7-14 хоног бэлтгэл хийхгүй байхад мэдрэмж алдагдаад, сул болоод ирдэг. Тийм болохоор тамирчдын бэлтгэл сургуулилт тасралтгүй үргэлжилж байх ёстой юм. Гэтэл холбооны Ерөнхийлөгч ажлаа өгнө гэвэл энэ бүх хэвийн үйл ажиллагаа алдагдаад, тамирчдын амжилтад нөлөөлнө гэж би бодож байна. Өнөөдөр Хятад, Орос, АНУ, Герман, Франц гээд том гүрнүүд бүх спортдоо анхаарал хандуулж чадаж байгаа. Харин хөгжилтэй буюу дундаж төвшний Европын орнууд цөөхөн спортод анхаарал тавьдаг. Чех, Унгар, Австри гээд олон орныг нэрлэж болж байна. Засгийн газар, Олимпийн хороо нь тодорхой спортын төрөлд мөнгө өгдөг. Тэр төрөлдөө л медаль авдаг. Түүнээс биш мөнгийг олон спортод тараах маягтай өгч, тэднээсээ амжилт нэхсэн тогтолцоо байхгүй. Жишээлбэл, Словени гэдэг улс жүдогоор дэлхийн аварга болсон, дэлхийн хэмжээнд барилдаж байгаа тамирчдынхаа бүх зардлыг 100 хувь гаргаж тусалдаг. Хэрвээ амжилт гаргавал мөнгийг нь өгнө. Амжилт гаргаж чадахгүй бол санхүүжилтээ зогсоодог, иймл системтэй. Бид ч гэсэн энэ системийг хамгийн шударга гэж боддог. Амжилт гаргаж байгаа спорт Засгийн газраасаа бүх тусламж, дэмжлэгээ аваад, цаашаа явах ёстой. Англи гэхэд ийм системтэй байна. Хэрвээ Олимпийн наадмаас медаль авах юм бол дараагийн дөрвөн жилд улсаас бүх зардлыг нь даадаг. Герман, Франц, Австри гээд олон орон ийм системтэй. Хэрвээ медаль авч чадахгүй бол холбоо нь өөрсдөө санхүүжилтээ олоод явах болдог. Спорт гэдэг чинь амжилт дээр үндэслээд хариуцлагаа тооцоод явах ёстой шүү дээ. Гэтэл манайд амжилт гаргаж байгаа спортын төрлөө шагнаж урамшуулах тал дээрээ ч муу. Бараг л байхгүй. Тэгсэн мөртлөө зарим спортын төрлөөр Олимпийн наадамд ороод, медаль огт авахгүй байна. Хариуцлага тооцдоггүй, их, бага хэмжээгээр мөнгөө өгч л байдаг. Өнөөдөр хариуцлага тооцдог систем манайд хэрэгтэй. Дээрээ хариуцлага тооцдог системгүй болохоор холбоон дээрээ мянга яриад яах юм бэ. Гол спонсор чинь төрийн байгууллага шүү дээ. Шигшээ багийн цалин мөнгөнөөс авахуулаад л санхүүжилт өгч байна. Би энд нэг жишээ хэлье. Лондоны Олимпийн наадмаас Английн жүдогийн баг мөнгө, хүрэл медаль авсан. Сая хүрэл авсан. Тийм учраас маш их баяртай байсан. Яагаад гэвэл дараагийн дөрвөн жилд улсаас санхүүжилт олгохоор болсонд баярлаж байгаа юм. Харин медаль аваагүй орнуудын холбооныхон маш их сэтгэл дундуур байсан. Ирэх дөрвөн жил өөрсдөө л ивээн тэтгэгч хайж, уралдаан тэмцээндээ оролцоно гэж л сэтгэлээр унаж байна шүү дээ.

> Ялагдсаных нь төлөө тэр тамирчныг хэн ч биш болгож болохгүй биз дээ

-Дасгалжуулагчдын чадвар муу байна, Япон, Оросын хэмжээнд хүрч барилдаж чадахгүй байгаа. Тийм болохоор гаднаас дасгалжуулагч авчирч болдоггүй юм уу гэх мэт асуудал маш их яригдаж байна. Энэ тал дээр та юу хэлэх вэ?

-Манай хамгийн сайн, тэргүүлэх дасгалжуулагч, багш нар ажиллаж байгаа. Бид тодорхой хэмжээнд ажиллаад, сургалт зохион байгуулаад, гаднаас мэргэжилтэн багш урьж авчираад, урагшаа ахихын төлөө зүтгэж л байна. Яг үнэндээ Монгол Улс сүүлийн 20 гаруй жил мэргэжилтэн, дасгалжуулагч нарыг гадаадад огт бэлтгээгүй, явуулаагүй. Харин сая Японд нэг том мэргэжилтэн багш төгсгөсөн. Одоо эх орондоо ирчихээд байгаа. Ер нь онол болоод париктикийн хувь мэргэжлийн дасгалжуулагч Монголд үнэхээр үгүйлэгдэж байна. Гэхдээ гадны багш авчираад ажиллуулъя гэхээр эргээд санхүү мөнгөний тал дээр гацаанд ордог. Гаднаас багш, дасгалжуулагч авч ажиллуулна гэхээр хамгийн багадаа л сард 10 мянган ам.долларын цалин өгөх болдог. Энэ мөнгийг улсаас гаргаж өгөхгүй. Холбооноос гаргах боломжгүй. Тийм болохоор гаднаас мэргэжилтэн багш авчрах хэцүү. Ийм байхад бид Япон, Орос, Францын багтай зэрэгцүүлж амжилт нэхэх хэцүү шүү дээ. Яагаад гэвэл эдгээр улсын жүдо бөхөд зарцуулж байгаа санхүү мөнгийг нь харьцуулахад л манайхаас 10-20 дахин илүү. Шигшээ багаа тойрсон мэргэжилтнүүд, эмнэлгийн үйлчилгээ, шинжлэх ухааны байгууллага, судалгаа, эрдэм шинжилгээний ажилтнууд байдаг. Манайд ийм зүйл огт байхгүй. Сургалт, дасгалжуулалтаасаа гадна олон зүйл шаардлагатай. Тэр болгоныг бага ч болов хангах гээд, холбоо өөрсдөө мөнгөө гаргаад, гаднаас багш авчираад л өдийг хүртэл явсан. Гэхдээ л өндөр хөгжилтэй, том орны дайтай хөгжүүлнэ гэвэл хүч хүрэхгүй байна. Өнөөдөр спорт гэдэг маш том судалгааны ажил болчихсон. Тамирчдаа нарийн судалж, шинжилж, тэндээсээ дүгнэлт гаргаж, дараагийн Олимпийн наадамдаа бэлтгэдэг. Энэ бүхэн баруунд аль хэдийнэ бий болоод, хөгжчихөөд байна. Гэтэл манайхан дасгалжуулагчаасаа болоод л тамирчин муу барилдчихлаа гэж бодоод байдаг. Дасгалжуулагч гэдэг тамирчны төлөө ажиллаж байгаа тэр том системийн ердөө л нэг хэсэг шүү дээ. Жишээ нь, тамирчин бэртсэн тохиолдолд дасгалжуулагч тусалж чадахгүй. Харин хамгийн сүүлийн үеийн хагалгаа, эмчилгээ, нөхөн сэргээлтийн ажил, түүнтэйгээ холбогдсон эм бэлдмэл л хэрэгтэй. Гэтэл бидэнд тэр нь байхгүй. Өнгөрсөн хугацаанд 10 гаруй тамирчин хүнд, хөнгөн хагалгаанд орж, эмчилгээ хийлгэсэн. Холбооноос зардлыг нь гаргасан. Бид спортоо хөгжүүлэхийн хажуугаар эмнэлгийн ажлыг хүртэл хийж байна шүү дээ. Уг нь энэ холбооны биш төрийн хийх ёстой ажил. Гэтэл эмчилгээ тал дээр нь хүртэл ямар ч баталгаа байхгүйгээр л тамирчдаа тэмцээнд оролцуулаад явж байна. Энэ мэтчилэн бодит сул талыг хараад, юу ярихаа бодох л хэрэгтэй.

-Монголын үзэгчид энэ удаагийн Олимпийн наадмын үеэр тамирчдаа дэмжих гэхээсээ илүүтэй муулах нь давамгайллаа. Яг бодит байдал, нөхцөл ямар байгааг мэдэхгүй байж дур дураар ярьж байгаад тамирчид нэлээд эмзэглэж, бухимдсан байх?

-Зурагтаар үзэж байгаа хүмүүс зөвхөн тухайн агшныг л харж байгаа шүү дээ. Тэгээд сэтгэл зүйгээр амархан ялагдлаа, сулбагар байна гэх мэтээр хэлж, цахим ертөнцөд бичиж байна. Гэтэл манай үзэгчид хүртэл сэтгэлзүйгээ бэлдэж, судалсан байх хэрэгтэй. Спорт гэдэг нэг талдаа ялагдал, нөгөө талдаа ялалт байдаг. Нэг жинд 30 бөх барилдахад ердөө л дөрөв нь медаль авч, нэг нь түрүүлдэг. Гэтэл үлдсэн 26 нь ялагдаад үлддэг. Харин ялагдсанаар тэр хүн хэн ч биш болж болохгүй биз дээ. Манай иргэд, цахим ертөнцөд янз бүрийн юм бичдэг хүмүүс ялагдсан тамирчныг маш их доромжилж, гутааж байна. Ийм сэтгэлзүйтэй ард түмэнтэй байхад дараа дараачийн тамирчид гарч ирэхэд хүртэл хэцүү болчихож байгаа юм. Үргэлжийн айдастай, барилдах болгондоо бөөн дарамттай явна гэсэн үг. Ялагдсан ч гэсэн тэр хүнд урам өгч байх ёстой. Яагаад гэвэл энэ тамирчид чинь Олимпийн наадамд оролцох гэж дөрвөн жил шар махаа хатаан байж зүтгэдэг. Тэр бүхний эцэст Олимпийн наадамд оролцоно. Бөөн сонгон шалгаруулалт, олон даваа давна. Уг нь Олимпийн наадамд оролцоно гэдэг чинь нэг том гавъяа шүү дээ. Гэтэл тамирчиддаа урам өгөөд цааш нь явуулах ёстой байтал хариуцлага, хариуцлага гээд л хашгиралдаад байвал хөдөлгөөн болгон нь дарамт болчихдог. Тэр байдлаасаа гарах гэж бухимдана, цаашлаад барилддаг, ялагддаг. Ингээд л маш хүнд байдалд орж байна. Ерөөсөө л хүнийг түлхэж байгаа хэрэг. Энэ бол маш буруу тогтолцоо. Өнөөдөр спорт хөгжсөн газарт ялагдсан тамирчиддаа хүртэл баяр хүргэж, алга ташдаг. Олон жил спортод амжилт гаргаж, сэтгэл зүрхээ зориулж яваа тамирчид хүртэл ялагдаж л байна. Тэглээ гээд буруутгаад, чичлээд байгаа юм байхгүй. Харин манайхан л Олимпийн наадамд ялагдсаных нь төлөө өмнөх бүх амжилтыг нь үгүйсгээд, цаас урж хогийн саванд хийж байгаа юм шиг л үзэл бодлоороо дайрч байна. Монголчууд л тамирчиддаа ингэж хандаж байгаа юм. Өнөөдөр зөвхөн энэ удаагийн Олимпийн наадмаар бүх зүйл дуусчихаагүй байна. Дараагийн том том тэмцээнүүд, олимп байгаа. Аливаа асуудлыг томоор харах хэрэгтэй. Үзэл бодлоо илэрхийлэхдээ хүртэл соёлтой баймаар байна. Тамирчныг арьс өнгөөр нь доромжлох хэрэггүй. Бусад орны спортын холбоодыг авлигад идэгдсэн энэ тэр гэж хэлэх хэрэггүй.

-Жүдо бөх нэг үеэ бодвол жин болгондоо том бөхтэй болчихлоо. Жигд хөгжиж байна. Гэхдээ хүнд жингийн бөхчүүд сайн гарч ирэхгүй байна уу даа. Н.Түвшинбаяр аваргыг залгаж гарч ирж байгаа сайн бөх алга байна. Энэ тал дээр ямар бодлого барьж байна?

-2008 онд бид Олимпийн аварга төрж байхад Х.Эрдэнэт-Од, Д.Цэрэнханд хоёр хөгширлөө. Эмэгтэй багт ганц М.Бундмаа л байна. Эрэгтэйчүүдийн хувьд Х.Цагаанбаатар л байна. Н.Түвшинбаяр хөлөндөө бэртэл авлаа, цаашид яах вэ гэж байсан. Хүнд үе бидэнд байсан. Гэтэл өнөөдөр ямар байгаа билээ. Би аливаа зүйлийг өөдрөгөөр хардаг. Монголоор дүүрэн залуучууд, хүүхдүүд жүдо бөхөөр хичээллэж байна. Том мөрөөдөлтэй хүүхдүүд дүүрэн бий. Тэд Монголын амжилт гэж би боддог. Энэ мөрөөдөл байгаа үед Монголын амжилт тасрахгүй. Энэ мөрөөдлийг таслах эсэх нь бидний үйл ажиллагаанаас шууд хамаарна. Бид үйл ажиллагаагаа зогсонги байдалд оруулчихвал, Ерөнхийлөгч маань огцорчихвол энэ мөрөөдөл зогсоно. Хүүхдийн мөрөөдөл гэдэг хамгийн том. Бүх жинд манайд том тамирчид гарч ирэх бололцоо бий. Бүр нэг биш олон тамирчин гарч ирнэ шүү. Энэ мөрөөдлийг монголчууд бид өөрсдөө л бий болгоно. Үүний төлөө ажиллаж, бүтээцгээе.

Хүчингүйд тооцов

Цагаан шилмүүс ХХК-ийн 5189527 регистрийн дугаартай, 9011134046 улсын бүртгэлтэй компани нэрээ өөрчилж байгаа тул хүчингүйд тооцов.

NO STRESS

ФОТО УРЛАН

Есөн сарын нэгэн боллоо
Ерөөсөө бидний баяр даа

Гэрэл зургийг Г.АРГУУЖИН

ДУУЛГАХ СОНИН

Хөл хүнд Блак Чайна "PAPER" сэтгүүлд нүцгэлжээ

Хөл хүнд загвар өмсөгч Блак Чайна "Paper" сэтгүүлийн нүүрийг нүцгэн зургаараа чимжээ. Реалити шоуны од Ким Кардашианы дүү Роб Кардашиантай энэ оны нэгдүгээр сараас болзож эхэлсэн бүсгүй саяхан сүй тавьж, хөл хүнд болсноо зарласан. Энэ нь түүний хоёр дахь жирэмслэлт. Тэрбээр өмнө нь реппер Тайгатай сүй тавьж явсан бөгөөд тэдний дундаас нэг хүү төрсөн юм. Гэвч хамтын амьдрал нь бүтэлгүйтэж, хүүгээ эдүгээ Чайна өөр дээрээ өсгөж буй. Харин түүний хүүгийн эцэг Тайга Роб Кардашианы дүү Кайли Женнертэй үерхдэг юм. Тэдний толгой эргэм, дурлалын гурвалжинг энгийн хүн ойлгоход ч бэрх. Ямартай ч, модель бүсгүй хөл хүнд нүцгэн зургаараа ийнхүү сэтгүүлийн нүүрийг чимжээ. Түүний зурагтай сэтгүүл ирэх сард гарах юм байна.

"Амьд барби" хочит Валерия Лукьянова МОНГОЛД ИРЭХ НЬ

Цахим ертөнцөд төдийгүй дэлхий нийтэд "Амьд барби" нэрээрээ алдаршаад буй Украйны Валерия Лукьянова Монголд ирэхээр болсон гэнэ. Учрыг тунгаавал, тэрбээр ирэх сарын 27-ноос аравдугаар сарын 09-ний хооронд Монгол Улсад зохион байгуулагдах "Face of beauty international 2016" тэмцээний шүүгчээр уригдсан нь тэр аж. Тус тэмцээнд дэлхийн 60 гаруй орны миссүүд оролцож тэргүүн миссийн титмийн төлөө өрсөлдөх бөгөөд "Амьд барби" Монголд ирэх тухай мэдээллийг хамгийн эхний сюрприз хэмээн зохион байгуулагчид нь онцолж байна.

Украины Одесс хотоос гаралтай Валерия Лукьянова 1985 оны наймдугаар сарын 23-нд төржээ. Тэрбээр 2007 онд Украйны миссээр өргөмжлөгдөж байсан бөгөөд барби хүүхэлдэйг санагдуулам дүр төрх, бие галбираараа олонд танигдсан билээ. Валериаг маш олон хагалгаа хийлгэсэн хэмээн ярьдаг ч "Комсомольская правда" сонинд өгсөн ярилцлагадаа хөхнөөсөө бусад хэсэгт огт мэс хүргээгүй хэмээжээ. Түүний бодит жин 42-45 кг-ын хооронд хэлбэлздэг биеийн харьцаа нь 88х50х88 аж. Тэрбээр 47 кг хүрэхээрээ маш хурдан турах талаар боддог хэмээн ярьсан удаатай гэнэ шүү. Дашрамд дурьдахад, Монгол Улсын нийгэм, эдийн засгийн амьдралд бодит болон бодит бус байдлаар өндөр ашиг авчрах энэхүү олон улсын үйл ажиллагааг НЗДТГ, БОАЖЯ, БСШУС, Гадаад харилцааны яамд дэмжиж, хамтран ажиллаж байгаа юм байна. Түүнчлэн төгсгөлийн ёслолын ажиллагааг дэлхийн 10 гаруй улсад шууд дамжуулан үзүүлэхээс гадна 20 гаруй орноос хэвлэл мэдээллийн ажилтнууд ирэх гэнэ.

Бидэнд тохиолдсон

хүндхэн хөгтэй явдлууд

Нийслэлийн Мэдээ

Хөгжилтэй түүх /сөрү/

Би гэдэг хүн чинь төрөв өө. Төрөхдөө бөөн паянтай. Эмнэлэгт очсоноосоо гаран гартлаа хүмүүсийн анхаарлын төвд байгаастай. За тэгээд, би чинь ухаан орсноосоо хойш эмнэлэгт хэвтэж үзээгүй хүн, юм мэдэх биш. Төрөх гэж алаан болж байгаа юм чинь. Цэвэрлэгч эгчийг хүртэл "Эмч ээ, зүгээр намайг төрүүлээд өгчих" гэх нь наад захын юм. За ашгүй төрж, хоёр яс салаад өрөөндөө оров. Манай өрөөнд гурван эгч төрчихсөн. Нэг эгч нь надтай адилхан оёдолтой төрсөн гээд, тийм хүмүүсийн зовлон дуусах биш. Тэгээд би гэдэг хүн чинь байнга эргэлт аваад л, юмаар дутсангүй. Тэгсэн эмнэлгийн коридороор "Хоол аваарай" гээд л яваад байсан юм. Би эмнэлгийн хоол идэж үзмээр санагдаад асуух санаатай босоод алхав. Оёдолтой болохоор хамаагүй хурдан явж чадахгүй, баацагнасан юм өрөөнийхөө үүд рүү очсоор байтал нөгөө хоол гээд байсан эгч хоёр хаалганы цаана оччихож. Тэгээд л асуулаа даа (асуухаасаа өмнө юу гэж асуух вэ гэж их бодсоныг яана). "Эгч ээ аяга хоол нь хэд юм" гэсэн чинь нөгөө эгч аймаар инээснээ "Үнэгүй ш дээ, миний дүү" гэж үү. Юу... гээд л би чинь бантаад ичээд хэлэх үггүй болчихсон хүн "Аан" гээд л. Тэгсэн "Авах юм уу, миний дүү" гэхээр нь "Аан зүгээр асууж үзсэн юм" гээд л. Эмнэлгийн хоол үнэгүй байдаг гэдгийг мэддэггүй байсан юм аа чааваас. Бас бэлэн мөнгө авч очоогүй, үнийг нь мэдчихээд маргааш мөнгө авч байгаад аваад иднэ гэх ухааны юм бодож байсныг яана.

Тэгсэн манай өрөөний эгч нар саваад уначихсан. Нөгөө надтайгаа адилхан эгч чинь гараараа хацраа шахаад, хошуу нь цорвойчихсон "Үхүүхүү үүхүүхүү" гээд инээж байдаг юм (Тэгж инээхгүй бол оёдол задарчих гээд байгаа юм шиг, амаа ангайж инээж болдоггүй юм байна билээ). Бас хажуу өрөөнд байсан хагалгаагаар төрсөн эгч инээгээд "Хүүе оёдол, оёдол" гээд. Би нөгөө өрөөнийхөө эгчийг харж шоолоод адилхан хацраа бариад л хошуугаа цорвойлгоод уйлаастай инээв ш дээ. За тэгээд энэ явдал дуусаад оройхон болов. Эмч орж ирээд "Оёдлоо угаалгаарай миний охин" гэлээ. "За эмч ээ" гээд араас нь дагав аа. Би чинь цагт 10 км/цагийн хурдтай явж байгаа хүн чинь хоцроод нөгөө эмч түрүүлээд булан эргээд зүүн тийшээ алга болчихдог байна ш дээ. Би гэж нэг хүн яст мэлхийний хурдаар коридорын төгсгөлд ирээд харсан эмч нэлээд зайтай 2, 3 палатны цаана нэг жирэмсэн эхтэй яриад зогсож байна. Тэгээд "Эмч ээ, хаана угаалгах вэ" гэсэн чинь "Цаанаа гараад хэвтэж бай" гэж байна. Эргээд заасан газар руу нь харсан чинь коридорт өндөр дугуйтай төмөр тавцан. "Өө дөш юу вэ энэ чинь" гээд л "Эмч ээ, энд үү" гээд асуусан чинь "Тийм ээ, гараад байж бай. Одоохон очлоо" гэдэг юм. Ёо, би чинь бөөн бодол. "Шууд ингээд коридорт угаачихдаг юм байх даа", "Бүр ийм сонин төмрөн дээр үү" гээд "Арай л дэндүү юм" гэж амандаа бувтнаж байгаад "За дүүрч аягүй бол гараагүй байж байгаад загнуулна. Олон хүнтэй ажилладаг хүнийг уурлуулаад яах вэ. Бүгд ингэж адилхан л угаалгаж байгаа ш дээ" гэж бодоод л дөхөөд очсон шат гэхээр юм алга. "Өө энэ нэг юман дээр чинь хаанаас нь яаж гардаг юм бол оо. Ямар балай юм, ядаж шат мат хийчихэд яана аа" гээд харж зогсч байгаад нөгөө эмчээс "Эмч ээ, энд юм уу" гээд л дахиад лавлав ш дээ. Гайхаж байгаа юм чинь, гарах газар байхгүй, миний бүсэлхийнээс дээш өндөртэй тийм төмөр тавцан байхаар чинь. Тэгсэн эмч харснаа "Тийм ээ, эмч нь очлоо" гэчихсэн.

"За за гаръя гаръя" гээд унаад эсвэл хальт гишгээд оёдлоо задалчих вий дээ гэчихсэн доод тавцан дээр нь гишгээд л нөгөө хөлөө өргөөд л аймаар болгоомжтой хөдөлж байсан чинь эмч цаанаас "Хүүе ээ, миний дүү наана чинь биш ээ. Цаад өрөөнийхөө орон дээр" гэчихсэн аймаар сандарчихсан наашаа гүйх нь холгүй ирж байна аа. Байхгүй, би шоконд ороод гацчихсан, доошоо ч үгүй, дээшээ ч үгүй. Буугаад л бантаад л. Тэгсэн нөгөө эмчтэй яриад зогсч байсан жирэмсэн хүн саваад уначихсан. Бараг төрсөн байх аа. Коридорт байсан хүмүүс энд тэндгүй инээгээстэй. Ядаж байхад манай өрөөний эгч нарын хэрэгт дуртайг хэлэх үү. Хаалгаараа шагайгаад харчихсан. Нөгөө эгч ойлгомжтой хацраа бариастай "Үхүүхүү үүхүүхүү" гээд л. Хагалгаатай байсан эгч босч ирээд харж чадах юм биш, хүнээр яриулаастай, бас инээгээстэй "Ёо ёо оёдол" гээд л. Тэгсэн нөгөө төмөр нь өдөр "Хоол аваарай" гээд яваад байсан эгчийн хоолны зөөврийн тавцан байсан байгаа юм даа. Яаж мэддэг юм.

Эмч цаанаа гараад хэвт гэхэд нь эргээд харсан тэр тавцан. Лавлаж асуусан тийн тийн гээд. Уг нь тэр тавцангийн цаана нь өрөө байсан юм байна лээ л дээ. Өө тэгээд өрөө рүү нь ороод угаалгаж байсан чинь эмч "Уначихсан бол яана аа, доороо дугуйтай нэг тийм эвгүй юм байдаг ш дээ" гэдэг юм. Би тэгсэн "Очиж очиж тэнд тавиад байхдаа яадаг юм" гээд бодож байсныг ч хэлэх үү. Эмч "Тэнд тэгж байж таардаг" гээд л инээгээд байгаа юм. За тэгээд өрөөндөө ороод ирсэн эгч нар бүүр инээгээд "Ёстой хөгжилтэй охин байна даа. Хамт төрж баймаар" гэж үү. "Гарчихсан бол яана аа, бууж чадахгүй" гээд намайг явуулж өгсөөн. Би өөрийгөө шоолж баахан инээв ш дээ. "Үхүүхүү үүхүүхүү" гээд л. Аргагүй л дээ үүнээс өөр зөндөө паян байгаа юм чинь. Бичвэл бараг ном болох байх. Нуршсан бол уучлаарай...

ТАНД Л ГЭЖ ХЭЛЭХЭД

САРМИСНЫ ИД ШИД

Бидний өдөр тутмын хүнсний хэрэгцээнд залуужуулах, эрүүлжүүлэх, чалх сайжруулах үйлчилгээтэй олон зүйл байдгаас өндөр настнуудад илүү хэрэгтэй ганц зүйл бол сармис юм. Сармисыг хамгийн их хэрэглэдэг хүмүүсийг азичууд эзэлдэг бөгөөд тэр дундаа хятадууд ихэвчлэн хэрэглэдэг байна. Сармис хэрэглэх нь нойронд сайн. Ханиад шуухинаа, хамар хоолойн өвчинд тустай. Идээт шархыг ч анагаана. Тэр ч бүү хэл судасны хана хатуурахаас хамгаалахын зэрэгцээ өргөссөн судсыг ч агшаана гээд бодохоор олон талын ач холбогдолтой нь тодорхой. Тиймээс сармисны ашиг тусын талаар цөөн хэдэн зөвлөмжийг хүргэж байна.

-Сармисыг хэдхэн хором зажлахад л амны хөндийн нян устгагдан цэвэршдэг.

-Шүд өвдөхөд гавар сармис хоёрыг нухаж холиод өвдсөн хэсэгтээ тавихад өвдөлт нь намдана.

-Чихний идээ гоожиж, булагтвал цагаан лууван, сармисны шингэрүүлсэн шүүсийг хольж, өдөрт 2-3 удаа дусаахад хурдан намдана.

-Цагаан сармисыг зөөлөн гал дээр чанаж болгоод шахаж гаргасан шүүсийг өвчтэй чихэндээ дусааж бөглөхөд зуурдын бөглөөг бүрмөсөн арилгах чадвартай.

-Хамар битүүрэн шархирч усан нус гоожоод байвал хамартаа сармисны шүүс дусааж, гавар түрхвэл зүгээр болно.

-Хоолойн өвдсөн үед сармисны шүүсийг давстай устай хольж зайлаарай.

-Судас хатуурсан, цусны даралт ихэдсэн үед өдөр бүр 2-3 ширхэг сармис идэж байвал сайн бөгөөд судас өөхжин хатуурахаас сэргийлдэг талтай.

-Цагаан мах гарахад дөрвөн хумс сармис нухаж бяцлаад цайны халбаганы 4/1-тэй тэнцэх хэмжээний цуутай хольж халаагаад хөрсний дараа өвчтэй газраа тавихад зовиур шаналгаа аажмаар арилна.

-Идээтэй шарханд сармис тавьж боовол түргэн илааршина. Мөн шарх, хатиг зэрэг идээтэй, идээ татах шинжтэй газарт гавар, сармис, сонгино гурвыг нийлүүлж нухаад тавьж боовол шарх амархан эдгэнэ. Ханиаднаас урьдчилан сэргийлэхийн тулд биеийнхээ ойр орчим нэг буюу хэд хэдэн хумс сармис байлгаад үзээрэй.